

Міністерство освіти і науки України
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Факультет філології, історії та політико-юридичних наук
Кафедра літератури, методики її навчання, історії культури та
журналістики

Середня освіта (Українська мова та література)

014.01 Середня освіта (Українська мова та література)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

Поезія Оксани Забужко: провідні мотиви й художні образи

студентки **Шевченко Юлії Віталіївни**

Науковий керівник – Н.І. Михальчук, кандидат філологічних наук, доцент кафедри літератури, методики її навчання, історії культури та журналістики

Рецензент – В.М. Пугач, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови, методики її навчання та перекладу

Рецензент – Ю.І. Бондаренко – доктор педагогічних наук, професор кафедри літератури, методики її навчання, історії культури та журналістики

Допущено до захисту 12 грудня 2023 року

Завідувач кафедри _____

д. педагог. н., проф. Ю.І. Бондаренко

Ніжин – 2023

Анотація

У магістерській роботі проаналізовано поетичний доробок відомої сучасної письменниці Оксани Забужко: мотиви й образи збірок «Травневий іній», «Автостоп» і «Новий закон Архімеда». У дослідженні з'ясовано специфіку сучасної жіночої, проаналізовано етапи становлення і входження Оксани Забужко в українську літературу. Через еволюцію лейтмотивів та домінуювальних образів прослідковується становлення індивідуального поетичного стилю О. Забужко, еволюція її художнього мислення. Особлива увага в роботі зосереджена на метафоризації, символічній та асоціативній образності як стилетворчих чинників поезії Оксани Забужко. Порівняльний аналіз збірок «Автостоп» та «Новий закон Архімеда» поглиблює й увиразнює дослідження еволюції творчого мислення письменниці.

Ключові слова: лірика, Оксана Забужко, види лірики, ліричний вірш, ліричний суб'єкт, ліричний мотив, ліричний сюжет, композиція ліричного твору.

Annotation

It was analyzed in the master's work the poetic works of the famous modern writer Oksana Zabuzhko: her motives and images in the collections: "The frost in May", "Hitchhiker" and "New Law of Archimedes". There was revealed and clarified the specialties of modern women, analyzed the stages of formation and appearing by O. Zabuzhko in Ukrainian literature. Through the evolution of leitmotives and dominant images, the formation of O. Zabuzhko's individual poetic style and the evolution of her artistic thinking are observed.

Special attention in the work is focused on metaphorization, symbolic and associative imagery as style-creating factors of O. Zabuzhko poetry. A comparative analysis of the collection "Hitchhiker", "New Law of Archimedes" depends on the study of the evolution of the writer's creative thoughts.

Key words: lyrics, Oksana Zabuzhko, types of lyrics, lyrical poem, lyrical subject, lyrical motive, lyrical plot, composition of a lyrical work.

ВСТУП	4
РОЗДІЛ I.ЖИТТЄВО-ТВОРЧИЙ ШЛЯХ ОКСАНИ ЗАБУЖКО: ФОРМУВАННЯ МИТЦЯ	8
1.1. Сучасна українська жіноча поезія: проблематика, домінуючі мотиви й образи.....	8
1.2. Етапи творчого становлення та входження О. Забужко в українську літературу.....	17
РОЗДІЛ II.ДЕБЮТНА ЗБІРКА «ТРАВНЕВИЙ ІНІЙ»: ТЕМАТИКА, ХУДОЖНІ ОБРАЗИ ТА ГОЛОВНІ МОТИВИ	32
РОЗДІЛ III.ПОЕТИЧНІ ЗБІРКИ ЗАБУЖКО «АВТОСТОП» ТА «НОВИЙ ЗАКОН АРХІМЕДА»: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ	50
3.1. Особливості композиції та домінуючі мотиви збірки «Автостоп».....	50
3.2. Метафора як стилетворчий засіб збірки "Новий закон Архімеда".....	60
ВИСНОВКИ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	79

У ХХІ столітті світ пережив кардинальні зміни, які охопили всі сфери життя, включаючи літературну діяльність в Україні. Цей період характеризується інтенсивними процесами оновлення та розвитку української літератури.

З історичного погляду ХХІ століття відзначається виникненням нових видатних поетів, які внесли вагому спадщину у сучасну українську поезію. Одним із найвизначніших імен цього періоду є Оксана Стефанівна Забужко, відома українська поетеса, літературознавиця та публіцистка. Творчість Оксани Забужко завоювала визнання не лише на національному рівні, але й отримала міжнародне визнання, особливо в Центральній та Східній Європі.

Творчість Оксани Забужко відрізняється високою художньою цінністю та оригінальністю. Її поетичний світ вражає складністю почуттів та емоційних переживань, а також використанням новаторських художніх форм та мовних засобів. Така творчість вимагає ретельного аналізу та інтерпретації, щоб розкрити її глибокий зміст і художню цінність.

Актуальність дослідження обумовлена значимістю творчості О. Забужко в літературному процесі кінця ХХ – початку ХХІ ст., оригінальністю її художнього мислення як одного із чинників формування метафоричної стильової течії в українській поезії цього періоду. Значна кількість поезій Оксани Забужко присвячена актуальним соціальним проблемам. В її творах відображаються питання національної ідентичності, гендерних стереотипів, війни та насильства. Дослідження цих аспектів у поезії може сприяти кращому розумінню та обговоренню сучасних суспільних проблем.

Оксана Забужко є представницею нової хвилі української поезії, яка відзначається актуальністю тем, які порушуються у її творах. Вони містять в собі національну ідентичність, гендерну проблематику, війну, міграцію та інші соціальні питання, що стають актуальними для сучасного суспільства.

Особливості літературного доробку Оксани Забужко вже зазнали ретельного аналізу та дослідження відомими науковцями, серед яких можна

назвати Я. Дубинянську, О. Жук, Є. Кононенко, М. Карасьову, Л. Плюща, Т.Трохименка, В. Костюка, Н. Зборовську, В. Агеєву та Т. Грачову. Аналіз творчості Забужко, здійснений Дубинянською, вказує на суттєву роль міфу в її літературному спадку, особливо в романі «Польовий досвід». Жук, Карасьова та Костюк розглядали різні аспекти творчості Забужко, звертаючи увагу на філософські, релігійні, гендерні та національні мотиви, а також на концепцію «жінки». Плющ та Агеєва провели дослідження ролі міфології та культурного діалогу в літературному спадку письменниці, водночас Т.Грачова наголошувала на значущості культурної пам'яті як ключового фактора у формуванні міфопоетичного світу Забужко. Зборовська висвітлювала постмодерністські методи у творчості письменниці та їхній зв'язок із постмодернізмом.

Також великий інтерес викликали особливості сприйняття реальності у постмодерністському контексті, що були предметом досліджень Н. Тарасової та В. Люльки, які відзначили важливу роль Оксани Забужко у розвитку цього напрямку в сучасній літературі. Також було приділено увагу автобіографічним аспектам у творчості Забужко, що розглядались в дослідженнях О. Даниліної та Т. Тебешевсько-Качак.

Об'єкт дослідження – поезія Оксани Забужко: збірки «Травневий іній», «Автостоп», «Новий закон Архімеда».

Предмет дослідження – провідні мотиви та художні образи, які домінують у цих збірках.

Мета магістерського дослідження – прослідкувати формування індивідуального поетичного стилю Оксани Забужко через аналіз системи мотивів та образів збірок «Травневий іній», «Автостоп», «Новий закон Архімеда».

Об'єкт, предмет і мета магістерської роботи обумовили її **завдання**:

- дослідити феномен сучасної української жіночої поезії;
- визначити етапи становлення та входження Оксани Забужко в українську літературу;

– здійснити аналіз дебютної збірки О. Забужко «Травневий іній»: тематики, художніх образів та провідних мотивів;

– через порівняльний аналіз збірок «Автостоп» та «Новий закон Архімеда» прослідкувати становлення індивідуального поетичного стилю Оксани Забужко.

Теоретико-методологічною основою магістерської роботи є герменевтичний підхід, зокрема, біографічний метод, використаний під час аналізу особистісного та творчого О. Забужко; феміністична критика, яка дала можливість дослідити специфіку жіночого письма в ліриці поетеси; поетикальний підхід використаний для аналізу системи мотивів та домінуювальних образів, композиційних особливостей поезії О. Забужко. У дослідженні осмислено й систематизовано праці літературознавців, об'єктом дослідження яких стала її лірика, зокрема В. Агеєвої, О. Шаф, В. Мисливої, Н. Тарасової, В. Люльки, Н. Зборовської, Н. Анісімової.

Апробація роботи. Результати магістерського дослідження апробовані на всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Арватівські читання – 2023» та міжнародній науковій інтернет-конференції «Культурологічний вимір сучасної гуманітаристики».

За результатами магістерської роботи опубліковано статтю й тези:

1. Шевченко Ю. В. Поезія Оксани Забужко: провідні мотиви й художні образи. *Арватівські читання – 2023* : матеріали всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, Ніжин, 17 травня 2023 р. С. 154 – 156.

2. Шевченко Юлія. Провідні мотиви й художні образи в поезії Оксани Забужко. *Вісник студентського наукового товариства. Збірник наукових праць студентів, магістрантів і аспірантів. 2023. № 28.* С. 108 – 110.

3. Шевченко Ю. В. Поетика збірки Оксани Забужко «Травневий іній»: домінуювальні мотиви та образи. *Культурологічний вимір сучасної гуманітаристики*: матеріали міжн. наук. практ. конф., Ніжин, 8 листопада, 2023 р. У друці.

Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 85 сторінок. Обсяг основного тексту – 75 сторінок. Список використаних джерел містить 70 найменувань.

РОЗДІЛ І

ЖИТТЄВО-ТВОРЧИЙ ШЛЯХ ОКСАНИ ЗАБУЖКО: ФОРМУВАННЯ МИТЦЯ

1.1. Сучасна українська жіноча поезія: проблематика, домінувальні мотиви й образи.

Поетичний талант жінки, як і будь-якого поета, є надзвичайним явищем, яке заслуговує на особливу увагу і визнання. У літературі поезія завжди була і залишається незалежною від гендерних обмежень, і важливо розуміти, що вміння творити вірші не залежить від статі. Терміни «чоловіча» чи «жіноча» поезія важко визначити, оскільки вони обмежують індивідуальний талант та творчість.

Проте в історії літератури можна відзначити, що жінки мали свої унікальні перспективи та джерела натхнення, які вплинули на їхню поетичну творчість. В суспільстві жінка завжди відігравала важливу, але часто не визнану роль. Її становище було протиріччям: з одного боку, їй приписували гріхопадіння та втрату раю, з іншого - суспільство потребувало її участі у гармонійному розвитку. Важливо пам'ятати, що становище жінок у суспільстві є індикатором цивілізованості та рівноправ'я. Розвинене суспільство визнає та сприяє розвитку талантів незалежно від статі, і це сприяє гармонійному розвитку суспільства в цілому [5, с. 7].

Образ жінки у літературі завжди був важливим аспектом культурного нарративу, і він відображав соціокультурні стереотипи й уявлення про жіночу роль у суспільстві. Упродовж багатьох століть жіночий образ був асоційований з різними ролями, такими як материнство, релігійні образи (Богородиця), символи краси (Венера), натхнення (музи) та господині. Ці образи відображали уявлення суспільства про те, як повинна поводитися та функціонувати жінка.

З появою фемінізму у світі змінилися деякі аспекти жіночої ролі в суспільстві, і ці зміни також відобразилися в літературі. Питання про роль жінки у літературі та мистецтві стало актуальним у XIX столітті та на початку

XX століття. Саме в цей період відбулася інтенсивна дискусія щодо можливості існування «жіночої літератури». Деякі критики та письменниці заперечували можливість існування окремої «жіночої» літератури, адже вони вважали, що літературна творчість не повинна обмежуватися гендерними рамками, і що жінки можуть створювати твори на рівних умовах з чоловіками [5, с. 10].

Зміни в уявленнях про жіночу літературу та роль жінки у літературному процесі сприяли появі нових голосів у світовій літературі, які допомогли переглянути стереотипи та розширити уявлення про творчі можливості жінок. [44, с. 423].

У другій половині XIX століття та на початку XX століття в українській літературі відбулася активна дискусія щодо ролі жінок у творчому процесі та можливостей жіночої літературної творчості. На той час загальновизнаною була думка, що література має бути безстатевою, і розділення її на «чоловічу» та «жіночу» було сприйнято як обмеження для жінок-письменниць. Жіночу літературну творчість часто оцінювали як «пародію на чоловічу» та надавали їй другорядне значення [5, с. 12].

З точки зору суспільства того часу, роль жінки більше асоціювалася з сімейними обов'язками, вихованням дітей та побутовими справами, і жінки не часто мали доступ до освіти та можливості розвивати свій літературний талант. Проте, українські жінки-поетеси виявили надзвичайний інтерес до літературної сфери та активно виражали себе через свою творчість. Вони почали активно змінювати ставлення до своєї творчості та літературного дискурсу в Україні.

У другій половині XX століття відбулося поступове зміцнення ролі українських жінок-письменниць у літературному середовищі. Їхній внесок став важливою частиною літературної спадщини України, і їхні твори більше не сприймалися як «жіноча література», але як важливий голос українського літературного канону [8, с. 20].

Українська література в XX столітті пережила суттєві зміни, які вплинули на її характер та розвиток. Однією з ключових особливостей цього періоду було переосмислення естетичних цінностей, які були властиві попереднім

поколінням літературних діячів. Відбулося відкидання соцреалістичного канону, що відзначалося у відмові від стандартів та обмежень, які накладало радянське літературне управління. Це створило сприятливі умови для розвитку власної, націєтворчої літератури та утвердження її самобутності.

Сучасна українська література характеризується тим, що вона активно перетинає жанрово-стильові межі. Літературні твори вимагають від митців не лише нового світовідчуття, але й нових форм зображення реальності, тем, а також виражальних засобів. Внаслідок цього, сучасна українська література представляє багатоцінний і різноманітний культурний феномен.

Питання про жіночу літературну творчість в українському літературному контексті стає все більш актуальним і викликає значний інтерес учених. Велика кількість досліджень присвячена аналізу та інтерпретації жіночої літературної спадщини. Деякі з авторів, які досліджують цю тему, включають В. Агеєву, Н. Зборовську, Г. Рижкову та інших. Їхні роботи сприяють поглибленню розуміння внеску жінок-письменниць у розвиток української літератури та літературної культури загалом [3, с. 408].

Жіноча літературна творчість є складним та багатограним явищем в українській літературі. Сучасний художній процес в Україні характеризується високою динамікою, і жіночі тексти відіграють важливу роль у відображенні актуальних тем та проблемних аспектів суспільства.

Автори, які представляють жіночу літературну творчість, зазвичай стають символами та голосами певних соціокультурних та історичних реалій. Вони виражають своє бачення світу, спільних цінностей, а також індивідуальних переживань та досвіду. Жіночі тексти часто відзначаються виразністю та глибиною розглядуваних тем, а також відчуттям актуальності й соціальної значущості [50, с. 77].

Г. Улюра вказує на те, що жінки-прозаїки в сучасній українській літературі є знаковим і передбачуваним явищем, обумовленим специфікою сучасного літературного процесу. Вона бачить це явище як важливу складову постколоніального етапу розвитку національної літератури. Жінки-прозаїки

вносять вагому концептуальну та художню складову у сучасну українську літературу, відкриваючи нові шляхи та перспективи для розгляду та розуміння сучасних літературних явищ [39, с. 18].

Оксана Забужко є однією з яскравих письменниць, яка активно працює у літературному середовищі кінця XX – початку XXI століття. Її творчість відзначається високим рівнем інтелектуальності та глибоким рефлексійним підходом до сучасних літературних явищ. Твори Оксани Забужко стали важливим прикладом перетворення феміністичного дискурсу з маргінального явища на провідну ідейно-мистецьку платформу.

Основними рисами жіночого художнього дискурсу Оксани Забужко є його здатність передавати складні соціально-культурні контексти епохи, а також трансформувати вічні теми у власному, оригінальному ключі, вільному від обмежень, стереотипів та приписів. Твори письменниці відрізняються глибоким філософським осмисленням часу та простору, розумінням понять людської свободи й сакральності буття [26, с. 640].

Жіночність виявляється як один із ключових мотивів у творчості Оксани Забужко. Вона допомагає письменниці висловити свою унікальну позицію в літературному світі та впливає на сприйняття та інтерпретацію її творів. Важливо відзначити, що Оксана Забужко вплинула на літературну картину сучасної України та за межами її кордонів, завдяки своїй унікальній творчій манері та глибоким ідеям, висловленим у своїх літературних творах.

Самобутня поетична творчість Оксани Забужко є визначним і надзвичайно цінним явищем у сучасній українській літературі. Феномен її творчості має велике історичне і літературознавче значення і заслуговує на пильне дослідження. Творчість Оксани Забужко є яскравим прикладом того, як лірика сучасної жінки може викликати зацікавленість інтелектуального світу та поціновувачів літературного мистецтва [49, с. 18].

Термін «жіноча література» відображає різноманітність цього явища. Деякі літературні дослідники висловлюють думку, що поділ літератури на жіночу і чоловічу є недоречним і проблематичним. Однак важливо

враховувати, що ця тема має свою історію та розвиток в суспільстві. Жінкам потрібно було боротися за своє право висловлювати свої думки та бачення, і Оксана Забужко є однією з письменниць, яка активно відстоювала і висвітлювала цю проблематику у своїх творах.

У творчості Забужко важливу роль відіграє не лише тематика (наприклад, війна, кров, смерть, відвага), але і мовні засоби, синтаксичні конструкції, ритміка тексту. Вона використовує ці мовні засоби для створення потужних образів і виразного мистецького вираження, що допомагає їй висловлювати власну індивідуальну позицію і сприяє інтенсивному сприйняттю її творчості читачами і критиками.

У сучасній українській жіночій літературі можна виявити цікаву модель творчості, яка відображає жіночий погляд на основні теми та проблеми сучасного світу. Ця модель відрізняється від традиційного чоловічого підходу до літературного мистецтва та зосереджується на внутрішньому світі та почуттях жінки [49, с. 19].

Сучасні поетеси акцентують на щирості почуттів і вираженні свого внутрішнього світу у своїй творчості. Вони не обов'язково прагнуть до вишуканих форм чи складних структур, а надають перевагу щирому вираженню своїх емоцій і думок. Такий підхід може сприяти глибокому сприйняттю творів із боку читачів, оскільки він дозволяє відчувати співпереживання та відкритість поетеси.

Однак ця модель творчості не виключає важливої ролі чоловічої мужності та романтичної жіночності в літературних творах. Вони можуть поєднуватися та взаємодіяти, створюючи багатогранний образ жінки у сучасній літературі. Ця об'єднаний підхід може відображати різні аспекти жіночого досвіду та внутрішнього світу, а також розглядати їх у контексті сучасних соціокультурних реалій.

Оксана Забужко є визнаною письменницею, і її творчість викликає значний інтерес серед дослідників та критиків. Попри різноманітні точки зору на її твори, важливо відзначити, що письменниця має значний вплив на

український літературний простір. Твори Оксани Забужко дійсно відрізняються від багатьох інших і вирізняються своєю глибиною та складністю [19, с. 84].

Проза Оксани Забужко, зокрема її роман «Польові дослідження з українського сексу» (1996), розглядає жінку як складний феномен, який має власне бачення, думки та переживання. У своїх творах письменниця не обмежується сентиментальними чи стереотипними жіночими образами, а розкриває внутрішній світ жінки у всій його багатогранності. Цей підхід дозволяє подивитися на жіночий досвід з нового ракурсу та розглянути його в контексті сучасних соціокультурних реалій. Необхідно також відзначити, що Оксана Забужко впливає на літературний дискурс не лише через зміст своїх творів, але й через створення нових літературних форм та стилів, які відкривають нові можливості для вираження та розуміння жіночого досвіду [19, с. 85].

Роман Оксани Забужко «Польові дослідження з українського сексу», виданий у 1996 році, викликав значну увагу та обговорення в українському літературному і культурному просторі. Цей роман може бути охарактеризований як провокаційний та скандальний, і водночас як важливий крок у розвитку української жіночої літератури.

«Польові дослідження з українського сексу» відзначаються тим, що вони порушують традиційні норми та межі, які були встановлені для жінок-письменниць. Оксана Забужко відважно висловлює свої думки та досліджує складні теми, такі як гендерне самовизначення, національна ідентичність і постколоніальне мислення. Цей роман став важливим моментом у розвитку українського жіночого письма, означивши початок нової епохи [19, с. 85].

Під час обговорення цього роману П. Павлюк, український літературознавець, вказує на його масштабність, багато сюжетність, глибину проникнення в душі персонажів, а також на його спроможність висловлювати трагедію покалічених долею та історичну травму української нації. Роман залишається унікальним і важливим твором, який вплинув на подальший розвиток гуманітарних наук і літературної критики в Україні [59, с. 68].

Оксана Забужко у своїх творах, зокрема в романі «Польові дослідження з українського сексу», наголошує на тому, що історія може приховувати багато таємниць, які можуть залишитися невідомими. Вона стверджує, що із деякими речами в історії ми ніколи не зможемо дізнатися правду, і нам потрібно прийняти цю невідому сторону минулого [59, с. 70].

«Засекреченість» української історії є важливим аспектом національного самовизначення. За думкою Забужко, національна ідея має велике значення в українському фемінізмі, і вона виділяє два головних дискурси, які тісно переплетені в її творі «Польові дослідження з українського сексу» - це жіночий та національний дискурси. Вони поруч, і водночас як дві в'язниці, утримують жінок у стані залежності та безвихіддя.

Ця ідея показує, що творчість Оксани Забужко вирізняється складною взаємодією між особистими та колективними аспектами життя та ідентичності, а також між фемінізмом та національною самосвідомістю. Це важливий аспект у розумінні її літературної творчості та впливу її робіт на сучасний культурний дискурс в Україні [43, с. 419].

Термін «жіноче письмо» має своє коріння в літературній критиці та теорії фемінізму. Поява цього терміну пов'язана з працею французьких літературознавців Ксавера Готьє та Елен Сіксу, які розглядали особливості жіночої творчості в літературі. Вони надали своєрідне бачення цієї проблеми, вказуючи на відмінності у структурі та тематиці творів, які створювали жінки.

Пізніше, в американській літературній критиці, це явище отримало більш детальне вивчення, і термін «women's writing» став більш поширеним. Він вказує на творчість жінок-письменниць та їхні особливості у вираженні жіночого досвіду та голосу. Українське літературознавство активно зайнялося вивченням «жіночого письма» з 1990-х років, після зростання інтересу до теорії фемінізму. Вивчення жіночої творчості в літературі стало важливим аспектом аналізу сучасного літературного дискурсу, а також відображенням змін у ставленні до гендерних питань та ролі жінок у суспільстві [44, с. 423].

Проблема визначення «жіночого письма» є складною та предметом активного обговорення в літературознавстві та феміністичній теорії. Різні дослідники мають різні підходи до цього питання, що відображається в різних визначеннях та класифікаціях [41, с. 69].

У своїй статті «Жіноча проза: теоретичні засади визначення та класифікація», В. Агеева вказує на біологічну статеву ознаку автора як основний параметр виділення жіночої прози. Вона розглядає жіночу літературу як твори, написані жінками. Цей підхід спрямований на виокремлення творів, які відображають жіночий досвід та голос у літературі [2, с. 33].

Г. Улюра також розглядає жіночу прозу як твори, створені жінками, і визначає її як «художні твори, створені жінками». Її підхід дозволяє включити різні жанри, стилі, таланти та вплив на літературний процес в одну категорію. Обидва ці підходи мають свої переваги та недоліки. Термін «жіноча література» може стати оцінювальною категорією, що не завжди відображає різноманіття та складність жіночої творчості. Проте він допомагає виокремити особливості творів, створених жінками, і визначити їхній внесок у літературний процес [40, с. 9].

Гендерний аспект «жіночого письма» відзначається численними характеристиками, які визначають особливості творів, написаних жінками. Деякі з них включають:

1. Жанровий синкретизм: жіноча література часто відрізняється сміливим поєднанням різних літературних жанрів та стилів, що дозволяє авторкам виражати свої думки та ідеї у більш творчій та експериментальний спосіб.

2. Особлива відкрита структура тексту: тексти жіночої літератури часто відрізняються більш вільною та асоціативною структурою, що сприяє виразнішому вираженню емоцій та думок. [58, с. 181].

3. Підвищена діалогічність: жіночі тексти часто включають багато голосів, перспектив та розмов, що дозволяє більш повно і складно висловлювати ідеї та сприймати різноманітні погляди.

4. Підкреслений натуралізм у зображенні жіночої фізіології: деякі жіночі авторки акцентують увагу на фізіологічних аспектах жіночого досвіду, що може включати зображення тіла, репродуктивних процесів, та інших аспектів, пов'язаних з жіночістю.

5. Руйнування тимчасово-просторових рамок: тексти жіночої літератури можуть бути більш асоціативними та нестрого структурованими, руйнуючи традиційні рамки часу та простору.

Важливим аспектом українського фемінізму, зауваженого Г. Рижковою, є той факт, що він має загальнонаціональну соборну концепцію. Ця концепція відображається у творах українських письменниць, як минулого, так і сучасного періоду. Однією з головних тем для них є доля українського народу, його національна самосвідомість та майбутнє нації в цілому, що робить жіночу літературу важливою складовою українського культурного дискурсу [44, с. 423].

Твори Оксани Забужко відзначаються глибоким зануренням у проблеми гендерного самовизначення та національної ідентичності, що робить її творчість важливою складовою української «жіночої літератури». Зокрема, її роботи спрямовані на розв'язання проблеми кризи національної ідентичності, особливо в контексті постколоніального суспільства, і ці проблеми знаходять своє відображення на сторінках її романів.

Один з останніх романів Оксани Забужко, «Музей покинутих секретів» (2009), є невід'ємною частиною її літературної спадщини. Цей роман можна охарактеризувати як «сімейну сагу трьох поколінь», і він знаходиться на перетині гендерних та національних проблем. Важливо відзначити, що цей роман бере на себе завдання висвітлення наболілих, актуальних тем, які раніше не були стільки висвітлені в літературі, особливо від жіночого автора.

У «Музеї покинутих секретів», Оксана Забужко висловлює своє бачення проблем сучасного українського суспільства та відтворює історію родини як мікрокосмосу, в якому відбивається весь спектр національних та гендерних питань. Роман розглядає не лише історію жінок у родині, а і їхнє

співвідношення з чоловіками, а також вплив колоніальних та імперських процесів на українську ідентичність .

У своїй збірці есеїв «Хроніки від Фортінбраса» Оксана Забужко підіймає проблему відсутності національного епосу в українській літературі. Вона стверджує, що Україна не має свого національного епосу, у протигагу поезії, яка формується найпряміше через мову. Авторка вказує, що розвинена проза потребує громадянського суспільства, а в Україні воно було практично відсутнє протягом двадцяти років. Таким чином, вона констатує відсутність національного епосу в українській літературі, відмічаючи невиконану обіцянку утворення такого епосу [49, с. 18].

Важливим аспектом творчості Оксани Забужко є її зв'язок з психоаналізом, зокрема, з елементами фрейдівської тілесності. В її романах можна відзначити мотив «боротьби» із матір'ю, який може знайти своє пояснення у фрейдівській концепції. Цей мотив стає однією із ключових тем у творчості письменниці та вказує на глибоке вивчення психологічних аспектів у її творах.

Таким чином, Оксана Забужко відома своєю незалежністю та невідомим прагненням до слави, визнання чи розкоші. Вона є автором, який самостійно створює свій творчий шлях, не чекаючи на готові рамки або стандарти. Її літературна діяльність спрямована на зміну світу навколо неї та висвітлення актуальних проблем, а не на задоволення очікувань аудиторії. Ця незалежність і впевненість у власних переконаннях роблять її видатною постаттю в українській літературі.

1.2. Етапи творчого становлення та входження О. Забужко в українську літературу.

Серйозні зміни, що настали на зламі ХХ і ХХІ століть, вплинули на всі аспекти глобального життя. Цей вплив виявився особливо помітним в сфері української літератури. У ХХІ столітті в українській літературній панорамі спостерігається істотне відродження та розвиток. Разом із наступом цього

розквіту в сучасній українській поезії набувають визначних позицій нові літературні постаті.

Оксана Стефанівна Забужко, відома українська поетеса, літературний критик і публіцист, відзначається серед цих авторів особливим статусом. Творчість Забужко завоювала визнання не лише в Україні, а й за її межами, зокрема в Центрально-Східній Європі [1, с. 320].

Рис. 1.1 – Забужко Оксана Стефанівна

Концепція творчості Оксани Забужко суттєво ґрунтується на сприйнятті творчого акту як незалежного та священного явища, недоступного впливам волі людини. У її уявленні, творчість є розкриттям несвідомого, виходом із меж реального буття в сферу трансцендентного просвітлення, подорожжю «дивними коридорами» існування, де розкриті двері відкривають вікно до іншого розміру. Оксана Забужко — це особистість, яка завжди знаходить відповідь на будь-яке запитання.

Оксана Стефанівна Забужко народилася 19 вересня 1960 року в Луцьку у родині вчених-філологів, які віддавали належну шану українським традиціям і передали цю важливу спадщину своїй доньці. Збірник української поезії та книги з лінгвістики завжди прикрашали їхню домівку. Любов до мовознавства та літератури була в Оксани вже змалку, завдяки батькам, які активно впливали на її інтелектуальний розвиток. Батько глибоко цінував освіту і сприяв її формуванню, навчаючи її з самого дитинства.

Вже у шкільному віці Оксана відзначалася неабиякою обізнаністю та розумовим потенціалом, що виходили за рамки її віку. Вона почала писати поезію, яка навіть друкувалася у «Літературній газеті» у юному віці. Її мислення було відзначено філософською глибиною та широким загальним кругозором, що робило її обізнаною у різних аспектах знань. Оксана завжди прагнула розвивати свій інтелектуальний потенціал, а засвоєння літературних шедеврів було невід'ємною частиною її життя. У школі вона відчувала себе дещо інакше, особливо в контексті репресій проти української інтелігенції, які почалися у вересні 1965 року. Ці репресії змусили її родину покинути свою батьківщину та знайти притулок, спочатку в Забайкаллі, а потім у Києві [2, с. 8].

Творчий шлях Оксани Забужко має свій початок з юності, коли вона вперше виявила свій таланти як поетеса у віці 9 років. Початкове вивчення філософії на факультеті Київського національного університету було глибоко пов'язане з відданістю спадщині Тараса Григоровича Шевченка. Протягом усього свого життя Оксана Забужко залишається відданою своїм переконанням, завжди готова відстоювати свою точку зору та розвивати власний особистий досвід. У процесі продовження академічних студій, зокрема в галузі естетики, поетеса мала амбітні плани створення своєї першої поетичної збірки, яку вона назвала «Весняна акварель». Незважаючи на те, що ця збірка зіткнулася із суворою критикою, це не зламало дух Оксани Забужко. На жаль, негативна реакція на її творчість спричинила репресії у її родині, що вплинуло на подальший розвиток її творчого шляху [10, с. 30].

У 1985 році письменниця Оксана Забужко оприлюднила свою наступну поетичну збірку під назвою «Травневий іній». Вже через рік після цього видання, поетеса розпочала викладацьку діяльність в Академії імені П. Чайковського. Ця академія славилася своєю активною науковою та освітньою роботою в галузі мистецтв і гуманітарних наук [10, с. 36].

Під час своєї роботи в Академії, Оксана Забужко віддавала особливу увагу вивченню естетики та історії культур. Ця тематика стала ключовою в її

науковій діяльності і вплинула на її літературну творчість. Вона досліджувала різноманітні аспекти мистецтва, літератури та культури, спрямовуючи свої знання й дослідження на створення літературних творів, які вражали своєю глибиною та естетичною цінністю. Роки навчання та наукової роботи в Академії ім. П. Чайковського стали важливим етапом у творчому і життєвому шляху Оксани Забужко, дозволивши їй поглибити свої знання в галузі мистецтва і культури, а також виробити себе як визнаного літературного автора та дослідника цих питань [3, с. 408].

У 1992 році Оксана Забужко перебралася до штату Пенсильванія (США), де була призначена на посаду викладача української культурології. Пізніше вона стала викладачем української культури та літератури в престижних університетах, таких як Гарвардський та Пітсбурзький університети. Оксана Забужко славиться своєю відвертою думкою та завжди виражає критику українських політичних подій та процесів, прагнучи спонукати до думок про можливе майбутнє. В контексті своєї творчості, письменниця сприймає свою професію як важливу, але одночасно небезпечну та непередбачувану [10, с. 36].

Скандальний дебют Оксани Забужко у прозовому напрямку з твором «Польові дослідження з українського сексу», який відбувся у 1996 році, спричинив велику увагу та обговорення як серед читачів, так і серед літературних критиків. Цей роман викликав значний резонанс та контрверсії у літературному світі України та за її межами [63].

У цьому творі Оксана Забужко провокативно висловлювалася на теми статевої ідентичності, сексуальності та суспільства в цілому. Вона розглядає ці аспекти через призму української культури та ідентичності, створюючи різні образи та символи, що сприймаються різними читачами по-різному.

Творчість Оксани Забужко, включаючи її поезію, яка теж часто має зв'язок з її прозовими роботами, розглядається критиками у відмінних відтінках. Деякі визнають її творчість провідною в українській літературі, бачачи в ній важливий внесок у сучасну культурну та літературну дискусію.

Інші критики висловлюють обурення та критику відносно тем та образів, які вона використовує у своїх творах [14, с. 291].

Юрій Шерех, у своїй передмові до збірки «Автостоп» відзначив інноваційний підхід Оксани Забужко до художнього відображення реальності, де авторка розглядає становлення і розвиток чуттєвої культури людини. Він підкреслив, що Оксана Забужко говорить про аспекти, які досі не були так відверто висвітлені в українському мистецтві, подаючи ці теми іноді настільки докладно і відкрито, що вони можуть викликати різні емоції та рефлексії у читачів. Протилежною до цього позиції щодо методу Оксани Забужко є точка зору Жанни Дусової, яка відзначає негативні аспекти її творчості [70, с. 59].

Літературознавча сфера визначає два різновиди літературно-художніх образів, що розподіляються на наступні категорії: автологічний тип, до якого входить гротеск, і металогічний тип, який включає символ, алегорію та підтекст. Поетична кар'єра Оксани Забужко розпочалася не з прози, а з поезії. У 1985 році світ побачила її перша збірка під назвою «Травневий іній», яка була відмічена нейтральним характером та відсутністю яскравого протесту, що дозволило їй отримати схвалення від редакції. Деякі поезії з цієї збірки пізніше увійшли до книги «Друга спроба» (2005), де авторка відібрала свої найкращі твори всіх часів, включаючи їх оригінальну версію без будь-яких редакцій. Таким чином, літературознавці, аналізуючи поетичну творчість Оксани Забужко, переважно звертають увагу на поезії зі збірки «Друга спроба», розглядаючи їх як ключовий матеріал для дослідження [30, с. 317].

Рецензія на збірку поезій «Друга спроба», авторство якої належить Оксані Забужко та підготовленою В. Агеєвою, представляє собою аналіз і критичний огляд поетичної творчості Оксани Забужко. Рецензія під заголовком «Світ, як він є, не для нас, але сам собою...» відкриває великий простір для розуміння та аналізу поетичного образу Оксани Забужко [3, с. 408].

Збірка «Друга спроба» є однією з ключових робіт в поетичному доробку Оксани Забужко і відзначається як поетичний опус, що розглядає актуальні теми, які стосуються не лише самої поетеси, але й сучасного суспільства

взагалі. У рецензії висвітлено основні теми, мотиви та образи, які переплітаються в поезіях Оксани Забужко, а також розкрито специфіку її мови та стилістики. Аналітичний підхід до рецензії дозволяє читачам отримати глибоке розуміння поетичного твору та інтерпретувати його в контексті сучасної української літератури та культури загалом. Крім того, рецензія може слугувати основою для подальшого літературного аналізу та дослідження поетичної спадщини Оксани Забужко [42, с. 236].

Відомий літературний критик однозначно відносить поетичний внесок Оксани Забужко до числа цінних досягнень сучасної української літератури. При аналізі поезій Оксани Забужко, В. Агеєва визначає низку художніх образів, що виражають авторський спосіб відтворення дійсності, наявних на основі первинного чуттєвого враження. В структурі поезій Оксани Забужко переважає образ митця, який стає центром усієї системи художнього творення. У цьому контексті реальність творчого пошуку виявляється як пряме сприйняття, безпосереднє сприйняття широкого спектра естетичних цінностей, а не лише як її осмислення [3, с. 408].

У вірші «Пам'яті проклятих поетів», Оксана Забужко розглядає поета як посередника між Богом і світом слів, обдарованого особливим даром, що дозволяє йому використовувати мову та слово для створення творчих творінь. Авторка використовує свою культурну чуттєвість, щоб надати цьому образу поета особливого сакрального статусу.

Поет в цьому вірші сприймається як Божий обранець, одержаний Богом особливий дар, а саме – дар мови та слова, що наділяє його творчою силою. Вірш Оксани Забужко акцентує на ролі поета у створенні художнього образу світу через слово, надаючи цьому процесу релігійний та містичний характер.

Літературно-художні образи в поезіях Оксани Забужко відображають динаміку та живий внутрішній світ поета. Її слова відтворюють об'єктивну реальність через власну творчу інтерпретацію, що надає словам глибину та значення. Такий підхід в поезіях Оксани Забужко створює унікальну динамічну репрезентацію світу, що відображена у її творчості [51, с. 25].

У ряду провідних мотивів, які знайшли своє вираження у поезіях Оксани Забужко, літературознавець В. Агеєва виділяє характерні для естетики постмодернізму та модернізму теми пророцтва, трансцендентності, а також мотиви, які належать до топосів магічного відображення в дзеркалах, ідеї «третього ока.» У цьому контексті важливим є один зі спізнених віршів, «Ушкодження роговиці», де лірична героїня пройшовши офтальмологічну хворобу, знаходить у собі примирення та внутрішню гармонію, що стає фінальним етапом її поетичного відзначення. В. Агеєва інтерпретує цей процес як «очищення страждань», яке дозволяє перейти крізь поверхневі бар'єри та завіси, відкриваючи новий погляд на світ через призму «третього ока» у світосприйнятті ліричної героїні Оксани Забужко [3, с. 408].

Творчість Оксани Забужко розкриває перед нами можливість вивчення та розуміння рис постмодернізму та його не посереднього впливу на українського читача. Сучасних авторів, які звертають увагу на цей вплив на українське суспільство, не так вже й багато. Письменниця, яка має ступінь кандидата філософських наук, приділяє цьому питанню важливу увагу. Її творчість спрямована на висвітлення впливу постмодернізму на формування особистості в умовах сучасного інформаційного суспільства [19, с. 84].

Через творчість Оксани Забужко український читач отримує можливість краще ознайомитися зі сучасною українською літературою та зглибити розуміння явища, що називається фемінізмом в контексті національної української культури. Оскільки фемінізм розглядається багатьма науковцями як складний та суперечливий феномен, Оксана Забужко акцентує на цьому аспекті, а також приділяє увагу розвитку сучасної української поезії [67, с. 13].

У 2009 році Оксану Забужко було нагороджено орденом княгині Ольги III ступеня за її значний особистий внесок у процес консолідації українського суспільства та сприяння розбудові демократичної, соціальної та правової держави. У 2012 році вона була нагороджена відзнакою «Золотий письменник України». Наступного року Оксана Забужко стала лауреатом восьмої літературної премії Angelus-2013 за її роман «Музей покинутих секретів». Вона

володіє багатьма мовами та є визнаним інтелектуальним лідером свого покоління. Книги Оксани Забужко, яка відома своєю репутацією феміністки, інтелектуалки та патріотки, були видані у 15 країнах світу, і загальний їх тираж перевищив півмільйона примірників [20, с. 55].

Літературна праця Оксани Забужко зазнала великого визнання у 2019 році, коли їй була вручена Шевченківська премія за збірку публіцистики та есеїстики під назвою «І знов я влізаю в танк...». Ця нагорода є однією з найпрестижніших в українській літературній сфері, особливо в категорії «Література, публіцистика, журналістика», і свідчить про високий рівень творчості письменниці.

Оксана Забужко є рідкісним українським автором, який здебільшого фінансує своє життя шляхом гонорарів, отриманих за свої книги, переважно виданих за кордоном. Її твори здобули популярність не лише в Україні, а й у численних інших країнах світу. Їх перекладено і видано в різних країнах, включаючи Болгарію, Італію, Іран, Нідерланди, Німеччину, Польщу, Румунію, Сербію, Сполучені Штати Америки, Угорщину, Францію, Хорватію, Чехію, Швецію та Австрію. Такий глобальний інтерес до творчості Забужко підкреслює її важливий внесок у світову літературу та культуру.

Аудиторія Оксани Забужко завжди є непередбачуваною. Вона, як поетеса, не намагається нав'язувати свою творчість суспільству, замість цього вона просто творить, живе і намагається відкривати свою душу та своє власне бачення для інших. Оксана Забужко не обмежується лише українськими читачами, її творчість популярна також за кордоном. Поетеса представляє свої твори як перед біженцями, так і перед простими селянами на базарі. Можливо, вона одна з небагатьох поеток, які спільноті простого народу, надихаючи його жити з чистими та творчими думками та вбачати сенс життя в найпростіших речах [18, с. 74].

Як літературна діячка, Оксана Забужко розглядає свою творчу ідентичність у вимірах часу, як взаємодію між минулим, що є її корінням, та сучасністю. Вона усвідомлює, що її творчість перетинає дві історичні епохи -

дев'ятнадцяте і двадцяте століття, відзначаючи наявність двох панівних епох, визначених як вік націоналізму і вік тоталітаризму. У своїх творах вона висловлює роздуми про це співвідношення, наприклад, визнаючи, що сучасна література опинилася в епоху постмодернізму, де всі аспекти літератури переплетені цитатами. Оксана Забужко вважає, що сучасні письменники та читачі стали у певному сенсі полоненими часу, замість того, щоб впливати на нього і створювати його [20, с. 55]

Літературний спадок Оксани Забужко знаходить відображення в ряді поетичних збірок, які вийшли протягом періоду з 1985 по 2009 рік. До цих видань відносяться «Травневий іній», «Диригент останньої свічки», «Автостоп», «Kingdom of Fallen Statues», «Новий закон Архімеда», «Вибрані вірші 1980 – 1998», та «Друга спроба: Вибране». У цих творах прослідковується найважливіший мотив - жіноче начало, яке авторка розглядає як ключ до сприйняття всесвіту. Цей мотив виражається через особливий стиль, надаючи навіть повсякденним речам глибокий інтимний відтінок [31, с. 9].

Поетеса та письменниця Оксана Забужко відома не лише своєю поетичною творчістю, але й значним внеском у сучасну українську прозу та філософію. Вона розширила свій творчий репертуар на прозові твори, які відрізняються глибиною експлорації людської психології та суспільних проблем. Декілька із її важливих прозових робіт включають:

1. «Інопланетянка» – ця повість спричинила велику увагу в літературному світі своєю нетрадиційною структурою та важливими соціокультурними питаннями, які порушуються у тексті [25].

2. «Польові дослідження з українського сексу» - ця прозова робота Оксани Забужко є скандальним дебютом у прозовому напрямку та відзначається глибоким аналізом сексуальності в українському суспільстві.

3. «Сестро, сестро» – цей роман досліджує теми сімейних відносин, ідентичності та самопошуку через призму жіночих персонажів [25, с. 136].

4. «Музей покинутих секретів» – у цій книзі Оксана Забужко створює загадковий світ, де розгортаються таємниці та історії персонажів.

Паралельно з літературною творчістю, Оксана Забужко також здійснила значний внесок у сферу філософії та літературознавства. Вона опублікувала ряд важливих праць у цих областях, які допомагають розуміти її творчість з більш глибокого та теоретичного погляду [60, с. 102].

Оксана Забужко, окрім своєї літературної творчості, займається також перекладацькою діяльністю, володіючи не тільки українською, але й англійською мовами. Вона також відома як фахова культурологиня і філософиня, ведучи свою діяльність у жанрі есеїстики та нон-фікшн, який часто визнається як художній репортаж або літературна журналістика. Цей жанр літературного твору спирається на використання літературних стилів і засобів для створення об'єктивних та точних наративів фактів та подій.

Оксана Забужко також активно досліджує історію України у ХХ столітті через призму своєї літературної творчості. Однак однією з ключових особливостей її письменства є не лише спрямованість на внутрішню аудиторію, але і намагання стати доступною для західних читачів та ретельна аналітика сучасного світу [9, с. 57].

У своїх культурологічних працях, зокрема у творах «Шевченків міф України. Спроба філософського аналізу», «Дві культури», та «Філософія української ідеї та європейський контекст. Франківський період», Оксана Забужко висуває тези, спрямовані на піднесення української культури у європейському та глобальному контекстах. Вона розглядає питання деконструкції національної меншовартості та аналізує процеси духовної колонізації України [37, с. 100].

Спільно з виданням «Шевченкового міфу України» у 1997 році виникло гостре обговорення, яке тривало до початку 2000-х років. Суть суперечки полягала в перегляді спадку колоніального мислення, а не тільки щодо Тараса Шевченка, але й в загальному контексті. З'явилася проблема, пов'язана з тим, чи є припустимим розмовляти про українську культуру як про щось, що не обмежується лише локальним визнанням, а має загальнолюдське значення, як це висловлює Оксана Забужко. Захисниками позицій авторки та її концепцій

виступили видатні науковці, серед яких Василь Лісовий, Вадим Скуратівський, Вілен Горський, та інші [37, с. 160].

Книга «Notre Dame d'Ukraine: Україна в конфлікті міфологій», видана у 2007 році, є значущим інтелектуальним внеском в дослідження української історії, культури та літератури через призму постколоніального підходу. Авторка Оксана Забужко пропонує унікальну можливість переосмислити різноманітні «міфи» та ідеї, пов'язані з постаттю Лесі Українки, українською історією і культурою [26, с. 640].

Головною тезою книги є представлення Лесі Українки як символу «Нового» в українському контексті. Оксана Забужко розглядає Лесю Українку як ключову постать, що виступає в опозиції до старих міфів і ідеологій, що сформувалися внаслідок колоніальних та імперських впливів. Постколоніальний підхід дозволяє авторці критично аналізувати українську ідентичність і свідомість, висвітлюючи вплив колоніальних факторів на формування українського суспільства.

Крім цього, у книзі розглядається роль української шляхти, яка історично визнавалася «великопанською» спільнотою. Авторка використовує образи Лесі Українки, щоб проаналізувати взаємодію між різними соціальними групами в українському суспільстві та висвітлити суперечність української історії. Завдяки цій книзі, Оксана Забужко допомагає читачам отримати глибше розуміння складних аспектів української ідентичності, культури та літературної спадщини через призму постколоніального аналізу та важливого образу Лесі Українки [69, с 47].

У 2011 році було опубліковане видання під назвою «Вибране листування на тлі доби 1992–2002: із доданими творами до біографії, коментарями та іншими документами», яке привнесло відомість про довголітню дружбу між двома видатними особистостями - провідним мовознавцем ХХ століття, культурологом та видатним емігрантським мислителем, професором Колумбійського університету в Нью-Йорку, Юрієм Шевельовим (1908-2002) і визнаною письменницею Оксаною Забужко.

У цьому виданні, автори не лише за допомогою колективних зусиль намалювали портрет 1990-х років з їхніми різними ілюзіями, розчаруваннями, ініціативами та пошуками, але також пропонують читачеві можливість краще познайомитися із цими двома визначними постатями культурного світу. Крім того, ця книга відкриває цікаву інтелектуальну подорож у турботливому контексті історичного переплетення епох та подій [18, с. 74].

У 2013 році виходить друге, розширене видання, присвячене 105-річчю від дня народження видатного мовознавця. Книга, яка називається «Із мапи книг та людей», складається із зібраних есеїв авторки та була опублікована у 2012 році. Основною темою цих есеїв є культурний простір, що оточує нас. Збірку поділено на чотири розділи: «Бачити», «Писати», «Жити», «Читати» і тексти в ній охоплюють період з 1999 по 2012 рік. У цих текстах включено багато елементів, таких як люди, виставки, книги, фільми, місця та міста, які можуть вважатися культурними «олівцями» на культурній карті авторки. Ці фактори мали великий вплив на життя Оксани Забужко, і вони формують загальний портрет сучасної української інтелектуалки. Використання першої особи, поєднання різних жанрів, таких як філософські роздуми, біографія, рецензія та культурологічні дослідження, робить цю публікацію привабливою для всіх, хто цінує глибоке та ретельне читання [43, с. 419].

У 2014 році була опублікована збірка, яка охоплює події минулих двох років і називається «Літопис самовидців: Дев'ять місяців українського спротиву». Цим виданням керувала Оксана Забужко, яка є авторкою одного зі 150 текстів, представлених у цій збірці. Книга відтворює хронологію подій Євромайдану, використовуючи записи українців та об'єднуючи різноманітні думки різних авторів. Основною метою Оксани Забужко було простежити зміну настроїв та глибокі психологічні перетворення в українському суспільстві в хронологічній послідовності, відобразити колективний портрет «народження нації», яка за кілька місяців перейшла від мирного протесту до національно-визвольної війни [42, с. 236].

Крім того, Оксана Забужко успішно перекладає тексти з англійської та французької мов. Її переклади включають вибрані катрени Нострадамуса зі старофранцузької мови, вірші С. Плятта та роман П. Сміта «Місто Ангелів» з англійської мови, а також твір письменниці С. Алексієвич «Чорнобиль. Хроніка майбутнього» з російської мови. Оксана Забужко також є одним з редакторів-упорядників англomовної антології «From Three Worlds: New Writing from Ukraine» (1996 р.) та автором книги, що об'єднує вибрані есеї та вірші, під назвою «A Kingdom of Fallen Statues,» яка була видана в Торонто (Канада) того ж року [21, с. 52].

Книга розмов із польською публіцисткою Ізою Хруслінською, під назвою «Український палімпсест», спочатку опублікована польською мовою, взимку 2013-2014 років стала важливим джерелом інформації про Україну для польських еліт, сприяючи визначенню їхньої політичної підтримки Майдану. Книга есеїстики Оксани Забужко, під назвою «Хроніки від Фортінбраса», видана у 2001 році, послужила основою для фільму режисера Оксани Чепелик з аналогічною назвою. Твори авторки були адаптовані для театральних постановок, які виставлялись на сценах України, Європи та Північної Америки.

Поезія Оксани Забужко виявилася джерелом натхнення для численних композиторів як із закордону, так і з України, що призвело до створення музики, яка втілює та висвітлює її поетичні твори. Це співвідношення між словом і звуком створило новий рівень художнього виразу, який дозволив відчутти інтерпретацію творів Оксани Забужко через музичні композиції.

Один зі значущих моментів цього мистецького синтезу - створення ораторій та опери під назвою «Клітемнестра», для яких музику komponував Вірко Балей, використовуючи вірші письменниці як основу для лібрето. Це свідчить про вплив і цінність поезії Оксани Забужко як особливого художнього матеріалу, що може служити основою для створення музичних творів високої якості [22, с. 35].

Крім того, український музичний гурт «Тельнюк: Сестри» випустив свій п'ятий концертний альбом, названий «Дорога із скла: LIVE,» у якому значна

частина текстів була позичена з творів Оксани Забужко. Цей альбом свідчить про вплив її поезії на сучасну музику та ілюструє, як її тексти можуть бути інтерпретовані та перетворені в музичні композиції [22, с. 40].

У 2015 році Радіо «Влтава» в Чехії, підготувало театралізовану аудіоверсію твору «Музей покинутих секретів», який являє собою драматичний цикл з 15 передач. Творчість Оксани Забужко визнана численними нагородами та преміями, включаючи «Мистецькі вершки - 1996,» премію Фонду ім. Гелен Щербань-Лапіка (1996), Global Commitment Foundation (Фонд Всесвітнього Зобов'язання) (1997) за вірші з книги «A Kingdom of Fallen Statues,» Фундацію Ковалевих (1997) за повісті «Я, Мілена» і «Інопланетянка», а також премію Департаменту культури міста Грац (2002) [25, с. 228].

Оксана Забужко отримала Першу премію з літератури Союзу Українок Америки та премію Фундації Тетяни й Омеляна Антоновичів, а також Гранпрі Всеукраїнського рейтингу «Книжка року – 2008» за книгу «Notre Dame d'Ukraine». Вона також отримала Літературну премію Східної та Центральної Європи «Ангелус» в Польщі (2013) за твір «Музей покинутих секретів». Роман «Музей покинутих секретів» очолив Всеукраїнський рейтинг «Книжка року - 2010» в номінації «Красне письменство» [54, С. 166].

Оксана Забужко - визнана літературна фігура, яка заслужила численні нагороди та премії за свої видані твори. Зокрема, її здібності та внесок в літературу були визнані журналом «Корреспондент», де вона тричі отримала нагороду в номінації «Краща українська книга року». У 2005 році вона була відзначена за видання «Let My People Go», у 2008 році за «Notre Dame d'Ukraine», і у 2010 році за «Музей покинутих секретів.» Ці нагороди вказують на високу оцінку її літературних досягнень і визнають її внесок у розвиток української літератури [26, с. 60].

У 2015 році Оксана Забужко була відзначена Всеукраїнською премією «Жінка III тисячоліття» в номінації «Рейтинг», що свідчить про її визнання в українському суспільстві як видатної жінки та літературної постаті [57].

У 2018 році письменниця отримала Відзнаку Блаженного Священномученика Омеляна Ковча, яка підкреслює її внесок у розвиток української культури та літератури та покликає визнати її значущість у душі національної спадщини. Ці нагороди та визнання підкреслюють важливість Оксани Забужко як літературного автора та її вклад у формування сучасної української літературної культури [22, с. 40].

У 2016 році було оприлюднено збірку відібраних творів письменниці, написаних протягом періоду з 2012 по 2016 рік. Видання під назвою «І знов я влізаю в танк...» охопило в собі інтерв'ю, статті, спогади та есеї. В передмові до цієї збірки, Оксана Забужко підкреслила, що ця книга спрямована на висвітлення теми війни. Однак це не та війна, яка прийшла з кров'ю і залізом зимою 2014 року на нашу землю. Вона визначила цю війну як «гібридну», «інформаційну», або «психологічну.» Саме ця війна є важливою і загальною, а «кров і залізо» стали лише її супутнім явищем, яке поступово перетворюється на атавізм під нашими очима. І через це, на жаль, ми не були належним чином готові до неї [48, с. 135].

У 2020 році Оксана Забужко отримала престижну премію WOMEN IN ARTS-2020 в літературній галузі. Ця нагорода є важливим визнанням та відзнакою для видатних жінок у мистецтві та літературі. Премію було вручено їй особисто Катериною Калитко, яка була першою лауреаткою в цій категорії. У висновку присудження премії Оксані Забужко було наголошено на її вмінні мистецтва виражати істину. Це визнання свідчить про вагомий внесок письменниці в сучасну літературну сцену та її здатність створювати твори, які несуть важливі соціокультурні та філософські значення

Таким чином, Творчість Оксани Забужко є відображенням її світогляду. На сторінках її творів авторка, здається, переживає власне життя, іноді занурюючись у спогади про своє дитинство. Протягом багатьох років Оксана Стефанівна наполегливо підкреслює важливість культивування, розвитку та заохочення створення справжньої української інтелектуально-аристократичної еліти для нашої країни.

РОЗДІЛ II

ДЕБЮТНА ЗБІРКА «ТРАВНЕВИЙ ІНІЙ»: ТЕМАТИКА, ХУДОЖНІ ОБРАЗИ ТА ГОЛОВНІ МОТИВИ

Поезія Оксани Забужко відзначається своєрідністю та глибиною і становить якісно нове явище в українській літературі. Вона є поетесою, чия творчість просякнута внутрішнім, глибоким, інколи астральним світом, і вона розвиває медитативний стиль поетичного висловлення [43, с. 419].

В поезії Оксани Забужко можна відзначити кілька характерних рис див. рисунок 2.1.

1. Глибина і внутрішній світ.

- Її поезія запрошує читача до внутрішнього світу письменниці, де розглядаються важливі емоційні та духовні питання. Ця глибина відображається в міркуваннях про сенс життя, існування, віру, смерть і інші філософські аспекти.

2. Астральний світ.

- Забужко нерідко використовує метафори та образи, які створюють враження перетину реального світу і потойбічного. Це надає її поезії особливої містичності та загадковості.

3. Медитативність.

- Вірші Оксани Забужко сприяють медитації й задуму над глибокими питаннями. Її поезія може бути сприйнята як інструмент самопізнання і рефлексії над власним життям і долею.

Рис. 2.1 –

Характерні риси поезії Оксани Забужко

Джерело: створено автором за даними [66]

У своїй поезії Оксана Забужко намагається витіснити таємницю життя, об'єднуючи реальний світ і світ духовний. Її творчість сприяє відчуттю глибини та загадковості й надає можливість читачеві відкривати нові горизонти духовного розвитку [43, с. 423].

Творчість Оксани Забужко є значущим явищем для розуміння постмодернізму та його впливу на сучасну українську літературу, а також для дослідження феміністичних аспектів у національній культурі. Її творчість дозволяє розглядати наступні аспекти:

1. Постмодерністські риси у творчості. Оксана Забужко активно використовує постмодерністські прийоми, такі як інтертекстуальність, гібридність жанрів, рефлексія над актом створення тексту. Її твори стають місцем, де зіштовхуються різні культурні коди та контексти [54, с. 166].

2. Вплив на сучасного читача. Творчість Забужко спонукає читача до глибокого роздуму над сучасним світом, його проблемами, цінностями та ідеалами. Вона створює твори, які викликають дискусії та сприяють формуванню критичного мислення.

3. Феміністичні аспекти. Однією з ключових тем у творчості Оксани Забужко є жіноча ідентичність та феміністичні погляди. Її твори допомагають розкрити проблеми гендерної рівності та жіночої самосвідомості в українському суспільстві.

4. Роль в сучасному інформаційному суспільстві. У контексті інформаційного суспільства та зростаючого інтересу до «жіночої» літератури, творчість Забужко стає важливим джерелом інтелектуального розвитку та самопізнання читачів [58, с. 181].

Лірика у творчості Оксани Забужко відіграє суттєву роль і є важливим аспектом її літературного доробку. Тексти, які належать до жанру лірики, відзначаються рядом характерних особливостей:

1. Лірична спрямованість. Лірика є одним із головних жанрів художньої літератури, який ставить перед собою завдання висловити почуття, емоції, особисті переживання автора. У поезіях Оксани Забужко читач знаходить внутрішній світ авторки, її особисті реакції на різні аспекти життя.

2. Естетизація переживань. Лірика Оксани Забужко є не лише виразом її особистих почуттів, а й спробою їх естетичної обробки. Авторка вдається до

мовних засобів та образів, які дозволяють їй надати своїм переживанням художню форму.

3. Суб'єктивність. У ліричних творах Забужко максимально виражена суб'єктивність. Авторка дозволяє читачеві зануритися у світ своїх особистих досвідів, роздумів, спогадів та емоцій.

4. Внутрішній світ авторки. У ліричних поезіях Оксани Забужко вона максимально виражає власний внутрішній світ. Це стає можливим завдяки інтимному характеру лірики, де авторка ділиться своїми думками та переживаннями.

5. Відображення сенсу людського буття. Однією з основних функцій лірики є висловлення сенсу та значущості людського існування. Твори Оксани Забужко допомагають читачеві глибше осмислити питання життя, існування та власної ролі в ньому [68, с. 51].

Аналіз поезії Оксани Забужко виявляється надзвичайно корисним для сучасної молоді, яка переживає важливий період свого життя, пов'язаний з вибором життєвого шляху та формуванням особистості. Творчість письменниці сприяє правильному орієнтуванню та розставленню пріоритетів у житті, а також допомагає вибрати основні цілі та завдання.

1. Осмислення важливих питань. Поезія Оксани Забужко часто ставить перед читачем важливі питання щодо життя, суспільства, моральних цінностей та особистого вибору. Аналіз її творів допомагає молоді осмислити ці аспекти та розглянути різні точки зору [65, с. 20].

2. Формування особистості. Важливим завданням молоді є формування власної особистості та визначення власних цілей та цінностей. Поезія Забужко сприяє розвитку критичного мислення та допомагає молоді зрозуміти, хто вони й чого хочуть досягти.

3. Вибір життєвого шляху. Молодь стоїть перед важливим вибором щодо свого життєвого шляху, професії, родини тощо. Аналіз поезій Забужко допомагає розглянути різні аспекти цього вибору та зробити більш обдумане рішення.

4. Осмислення сучасного світу. Сучасна молодь стикається зі складними викликами та трансформаціями сучасного світу. Поезія Оксани Забужко допомагає осмислити ці зміни та розуміти своє місце в них [62, с. 165].

Оксана Забужко – це визнана українська письменниця, поетеса та інтелектуалка, яка відзначається своєю глибокою та автентичною творчістю, а також активною позицією у справі рівних прав для жінок та чоловіків. Її твори відзначаються глибоким аналізом сучасного світу та проблемами, що стосуються не лише жінок, але й загальної громадської свідомості.

Важливою рисою творчості Оксани Забужко є її здатність змальовувати життя і внутрішній світ жінок у контексті сучасності. Вона висловлює питання, які стосуються життя жінок, їхньої самоідентифікації та місця в суспільстві. Це включає образ жінки як незалежної, самостійної особистості, яка має право на свої власні мрії, амбіції та бажання. У своїх творах Оксана Забужко акцентує на важливості любові й дружби в житті жінок. Вона розглядає ці аспекти як необхідну складову жіночого досвіду і прагне висвітлити їхню роль у побудові особистого щастя та гармонії [62, с. 170].

Письменниця надає великого значення розвитку інтелектуальної складової жіночого життя. Вона прагне висвітлити жіночий інтелект як важливу силу, здатну до аналізу та критичного мислення. Оксана Забужко ставить собі завдання відобразити жінку як активного учасника і співтворця суспільного розвитку, а не обмежену ролями домогосподарки та об'єкта сексуального задоволення.

Забужко також відома своєю феміністичною позицією та боротьбою за рівні права жінок і чоловіків. Її творчість і громадська діяльність сприяли підвищенню усвідомлення молодого покоління українських громадян щодо значущості гендерної рівності та прав жінок [62, с. 176].

На міжнародному рівні Оксана Забужко також відзначена за свою літературну талановитість і феміністичний погляд на світ. Її твори перекладені на багато мов і знайшли своїх читачів за межами України, що підтверджує важливість її внеску у сучасну світову літературу.

Книга «Травневий іній» Оксани Забужко, опублікована в 1985 році, є її дебютною поетичною збіркою і відзначається багатством духовного вираження, глибоким сприйняттям природної та емоційної краси. Творчість письменниці вже на цьому етапі була насиченою та складною, і її поетична майстерність вразила літературний світ.

Тематичний спектр «Травневого інею» свідчить про формування авторської філософії, яка в подальших роботах Забужко залишала свою актуальність. Тематики в збірці різноманітні та комплексні, відображаючи глибокий пошук сенсу в різних аспектах життя та існування. Перш за все, Забужко розглядає тему простору. Вона досліджує різні аспекти простору, включаючи світовий, історичний, особистісний, біографічний і побутовий. Ця тема відображає її прагнення розуміти місце людини у світі та її стосунки з навколишнім оточенням [24, с. 124].

Час є ще однією важливою темою у творчості Забужко. Вона досліджує різні аспекти часу, включаючи календарний, історичний, особистісний, поетичний та творчий час. Ця тема вказує на постійний потік часу та його вплив на існування і творчість людини. Тема любові у творчості Забужко також відзначається різноманітністю. Вона досліджує патріотизм, жіночність, сімейність та гендерні ролі, відображаючи складність відносин між індивідами та суспільством [63].

Самотність є ще однією темою, яку Забужко розглядає у своїх віршах. Ця самотність може виявлятися в літературі, коханні, історії та суспільстві, і вона дозволяє письменниці висловити свої роздуми про ізоляцію та відокремленість [55].

Тема смерті в поезіях Забужко також викликає глибокі роздуми. Вона розглядає смерть у контексті любові, слави, земного життя та безсмертя, що відображає її філософський підхід до цього загадкового аспекту життя. Забужко розглядає тему життя у всій його повноті та миттєвостях, показуючи, що кожен момент має свою цінність і важливість.

Теми, які присутні у збірці «Травневий іній», свідчать про багатогранність та глибину поетичного світу Оксани Забужко. Вона змалювала своєрідний літературний пейзаж, який відображає складність і багатство людського існування та мислення.

Збірка поезій «Травневий іній» Оксани Забужко є важливим творчим етапом в її літературній кар'єрі та має складну тематику, яка відображає різні аспекти сучасного життя та жіночого досвіду. Ця збірка, опублікована в 1985 році, стала початком літературного шляху авторки та вразила читачів своєю оригінальністю та глибиною міркувань. Однією з ключових особливостей «Травневого інею» є поєднання різних емоцій та тем. Авторка вдало поєднує сумні та веселі моменти, любов та біль, створюючи багатогранний образ сучасного життя. Це відображає внутрішню дуальність і суперечливість існування, де щасливі та складні моменти переплітаються в щоденному житті [24, с. 120].

Оксана Забужко активно вивчає жіночий досвід у своїй поезії, і це стає видимим у темі жінки та жіночності. Вона аналізує жіночу долю через призму кохання та відносин з чоловіками, при цьому дотримується феміністичних поглядів. Важливим аспектом цієї тематики є розгляд жінки як повноцінної особистості, а не лише як доповнення до чоловіка. Це відкриває новий погляд на стосунки між статями та підтримує ідею гендерної рівності.

У сучасному контексті, проблеми поєднання материнства і творчості, які висвітлені в «Травневому інії» набувають особливого значення. Авторка вивчає психологічний аспект цих проблем, підкреслюючи, що жінки можуть бути успішними творцями та матерями одночасно, і їхні амбіції та потреби повинні бути визнані та підтримані суспільством [45, с. 34].

Збірка «Травневий іній» стала не лише важливим кроком у творчості Оксани Забужко, але і важливим внеском у літературу та феміністичний дискурс. Вона дозволила розкрити складність жіночого досвіду у сучасному світі та пролити світло на проблеми гендерної рівності та самовизначення жінок [24, с. 124].

У першій поетичній збірці «Травневий іній» Оксани Забужко, авторка досліджує тему любові та жіночності з глибоким інтелектуальним підходом, виражаючи повагу до жінки в різних ролях її життя. Однією з ключових тем цієї збірки є мотив любові до жінки. Забужко розглядає цю тему як складну і неоднозначну. Вона дійсно вдається до виразного мовлення, описуючи кохання як хворобу, яка тримає у кайданах залежності. Ця метафора вказує на те, що почуття кохання може бути дуже потужним і владним, схожим на хворобу, яку важко подолати. Любов стає об'єктом дослідження і роздумів, і водночас спонукає читача задуматися про її сутність і вплив на життя.

Не зважаючи на цю глибокі роздуми про кохання, Забужко підкреслює, що для жінки важливими є інші аспекти життя. Вона надає високої цінності кар'єрі та втіленню мрій та планів у життя. Ця позиція підкреслює ідею самоутвердження жінки як особистості, яка має право на власний розвиток та досягнення своїх цілей [45, с. 34].

Авторка розглядає справи у домашньому господарстві як не щось вторинне і незначуще, і це відображає її феміністичний підхід до стосунків між статями. Вона наголошує, що жінка може бути успішною в різних сферах життя, включаючи професійну та творчу, і не повинна бути обмеженою сімейними обов'язками чи суспільними стереотипами.

Отже, збірка «Травневий іній» Оксани Забужко відзначається складним підходом до теми кохання та жіночності, підкреслюючи важливість самореалізації й самоутвердження жінки у сучасному світі. Авторка показує, що жінка може бути незалежною і досягати успіху в різних аспектах свого життя, не втрачаючи при цьому своєї жіночності та гідності.

Лірична героїня Оксани Забужко, представлена в збірці «Травневий іній», відзначається своєю особливістю і незрозумілістю для навколишнього світу. Вона відчуває свою обраність і відокремленість від навколишнього світу, але це не пригнічує її. Навпаки, ця свідомість зростає в ній почуттям місії та призначення, які виявляються в можливості творити та прагненні до вищої свободи та щастя.

Тема творчості та вільного самовираження є однією з ключових у збірці «Травневий іній.» Лірична героїня не задовольняється обмеженнями й поневоленням, які можуть виникати через земні пристрасті, такі як кохання, втіхи чи задоволення. Вона прагне до вільної та незалежної експресії свого інтелекту і духу, прагне до творення, що виражається в поезії:

«Благословляю жінку, що на світанку відслонить вікна в твоєму домі.

Її вимита шкіра ряхтітиме холодом, як розтяте вранішнє яблуко.

Жінку, яка безшелесно, навшпиньках пройде на кухню, поставить каву» [24, с. 25].

Лірична героїня не є типовою міською мешканкою, яка прагне до кар'єри чи професійного статусу. Вона відкриває красу і значущість повсякденних речей і деталей, що навколо неї. Її увага до таких митців як вікно та ранкова кава вказує на її здатність бачити в звичайних моментах щось важливе і глибоке.

Таким чином, лірична героїня збірки «Травневий іній» Оксани Забужко є символом обраності та призначення для чогось більшого, що виходить за рамки звичайного життя. Вона втілює прагнення до вищої свободи, самовираження та творчості, незалежно від земних пристрастей та обмежень.

У поезії Оксани Забужко акцентовано розуміння мікропростору інтимності між закоханими, і цей аспект стає домінантним у визначенні природи людських стосунків. У сучасному світі, особливо в мегаполісному оточенні, де переважає метушня, швидкоплинність, спрощене сприйняття світу і нервова байдужість, Забужко підкреслює важливість та актуальність первинного призначення жінки – кохати та бути коханою.

Українська поетеса визначає інтимність як сенс існування, продовження життя, основний мікропростір, де закохані можуть знайти утіху і зміст у сучасному, бурхливому світі. Вона створює образ жінки як важливого елементу цього мікропростору, підкреслюючи, що жіноча потрібність до кохання і бажання бути коханою є не тільки бажаною, але й необхідною складовою людського існування.

Забужко, яка проводить більшість свого часу в мегаполісі, де переважає ритм швидкого життя, вказує на те, що живучи в місті, вона все одно зберігає свідомість про важливість інтимності й взаємодії між двома закоханими людьми. Вона підкреслює цей аспект як сенсовий і протиставляє його буденному світосприйняттю, що характерне для сучасного міського життя. Це свідчить про глибокий філософський підхід Забужко до питань стосунків і інтимності, який вона висвітлює у своїй поезії.

У поезії Оксани Забужко виявляється феміністичний підтекст, який визнається через поняття «жіночої логіки» і підкреслюється конфліктом між цією «жіночою логікою» та матеріальним комфортом або маскуліною грубістю. Цей конфлікт відображається у внутрішній драмі ліричної героїні, коли вона відчуває, що чоловіче ставлення порушує її душу та самовизначення.

Важливим елементом цього конфлікту є іронічно визнане поняття «жіночої логіки», яке може бути розглянуте як сарказм щодо спроби чоловіків зрозуміти жіночий спосіб мислення і переживань. Феміністичний підтекст вказує на те, що ця «жіноча логіка» виявляється більш цінною і досконалою, ніж матеріальний комфорт або маскулінна грубість.

« Мій дім Вас не любив.

Ні, він не бив чашок.

Що Ви стискали в пальцях, мов навіки,

І не дзвенів шибками, коли, шок

Од Ваших слів долаючи, повіки

Здригалися – мої» [24, с. 109].

У вище наведеному уривку з поезії виділяється інтерпретація стосунків через персоніфікацію хатнього начиння, зокрема, чашок та шибок. Цей образ символізує взаємозв'язок між жіночою сутністю і домашньою обстановкою. Лірична героїня стверджує, що дім не любив чоловіків, але не тому, що вони руйнували чашки чи ламали шибки. Ця лінія поетичного тексту підкреслює важливість духовних аспектів та емоційної глибини в стосунках, незалежно від матеріальних реалій [51, с. 31].

Таким чином, поетеса Оксана Забужко у своїй поезії розглядає складні стосунки між статями, акцентуючи феміністичний підтекст та цінність «жіночої логіки» як важливого аспекту інтимних відносин і самоідентифікації жінки. Її творчість визнає роль жінки як духовного лідера та зберігачки сенсу в сучасному світі.

Тонка іронія, що межує з почуттям розпуки, є важливим аспектом творчості Оксани Забужко і виявляється в її поетичних текстах. Ця іронія руйнує апологетизацію комфортного столичного життя та відображає складні стосунки між статями. У цьому контексті оселя розглядається ліричною героїнею як фортеця, що надає жінці притулок від серцевих ран і дає можливість знайти саму себе.

Основна ідея полягає в тому, що жінка може знайти внутрішню силу та незалежність, будуючи свій дім і свою душу, як фортецю. Це означає, що жінка може бути незалежною та самостійною, не залежати від чоловіка або від інших статевих ролей, які накладає патріархальне суспільство. Це «собою наповнення» в житті жінки нівелює патріархальне егоцентричне начало, що характерне для багатьох аспектів сучасного суспільства. Жінка стає автономною та сильною індивідуальністю, яка не обмежена стереотипами та ролями, визначеними чоловіками.

« Мій дім був жінкою, як я й моя душа, –

А значить, знав, що треба бути милим» [24, с. 78].

У вище наведеному уривку з поезії, лірична героїня описує свій дім як жінку, яка, так само і сама героїня, має бути «милою». Цей образ підкреслює ідею, що жінка може створити свій власний простір, в якому вона відчуває себе комфортно та незалежною.

Таким чином, тонка іронія та переосмислення ролей в стосунках між статями роблять творчість Оксани Забужко важливим внеском у сучасну поезію та гендерну теорію.

Збірка поезій «Травневий іній» Оксани Забужко відзначається як єдиний тематичний та змістовний світ, який має чітко окреслену систему головних

думок і відображає складні аспекти жіночої самосвідомості та інтимності в сучасному світі. У цій збірці мотивами послуговують хвороби сучасного розуму, що включають в себе проблеми самоусвідомлення жінки, самореалізації, кохання та сексуальності.

Провідною темою «Травневого інею» є любов до жінки. Оксана Забужко розглядає цю тему як складну і протиріччям наповнену. Для неї, кохання є хворобою, яка важко лікується і є бурхливим емоційним досвідом. У своїх віршах, авторка навіть надає цій темі власні назви - «Любов» і «Біль», підкреслюючи їх імпакт на життя та почуття ліричної героїні.

Важливим аспектом в поетичних текстах Забужко є зображення жінки, яка, намагаючися реалізувати себе в творчому плані, все ж розміщена в суспільних ролях та обов'язках, включаючи хатні справи. Це внутрішнє напруження між прагненням до самовираження та суспільними очікуваннями надає поезії глибину та емоційну насиченість.

У контексті сучасного суспільства, що швидко розвивається та розглядає питання гендерної рівності, поезія Оксани Забужко в «Травневому інею» виконує важливу роль у висвітленні складнощів та протиріччя жіночої ідентичності і взаємодії між статями [14, с. 296].

В одній зі своїх розмов Оксани Забужко відображена важлива тема її творчості та поглядів на життя. Письменниця підкреслює, що бути жінкою завжди було та залишається складним завданням, яке стикається з викликами як у суспільстві, так і в особистому житті. Оксана Забужко вважає, що жіноча самореалізація, пошук рівноправ'я у сімейних відносинах та кохання – це завжди була та залишається драмою у житті жінок у всі часи та народи [39, с. 18].

« ...Учора ми з ним здибались в кав'яреньці на Липках.

Він розказав свіженький анекдотик.

І ще сказав, що він, звичайно, «за»,
та дуже ніколи – робота, діти, звіти...

І на півкелиха стояла голуба сльоза,

і голуба сльоза стояла на півсвіту.

Підвівсь. Втягнувсь. Думками стрепенув.

І тільки в погляд вбився божевільний подив...

Дивак: він все іще шукав свою струну,

усе іще шукав – і не знаходив...» [24, с. 17].

Висловлена письменницею оптимістична позиція свідчить про її віру в силу кохання та важливість цього почуття у створенні живих та значущих речей, таких як діти, літературні твори та справжні досягнення. Вона підкреслює, що любов є необхідною усім аспектам життя та є силою, яка несе крізь всі випробування.

Уривок з поезії, де зазначено про сльозу, яка стоїть на півсвіту, може бути розглянутий як символічне відображення складнощів у відносинах між чоловіками та жінками. Сльоза може вказувати на моменти невпевненості, розчарування та пошуку сенсу у стосунках. Цей вірш висловлює тему пошуку внутрішньої гармонії та розуміння між статями, що є актуальними питаннями у сучасному суспільстві [40, с. 9].

У наступному представленому вірші Оксани Забужко відображена її специфічна інтерпретація почуття кохання та відносин з коханим чоловіком. Письменниця зображує коханого як диявола, а отже, кохання до нього вона розуміє як щось небезпечне і катастрофічне.

« І тільки ніжний черк – і отерп по душі

Тривкіше всіх присяг, легке, як дух без тіла,

Це слово (о, замри!) – переступом межі,

Й нічого вже не бійсь, якщо – переступила....» [24, с. 67].

У вірші виділяється поняття «переступом межі», що вказує на те, що відносини з коханим перетнули деяку моральну чи емоційну межу. Забужко використовує образ «ніжний черк», який є символом ніжності та любові, але водночас може завдати болі та травмувати. Її слова передають напруженість та нестабільність відносин, де коханець є дияволом, а сама поетеса переживає конфлікт між почуттями та розумом.

Цей вірш відображає складність та амбівалентність почуттів, які можуть супроводжувати жінку в коханні та відносинах з чоловіком, і допомагає читачам розуміти її інтерпретацію кохання та жіночої ідентичності [17, с. 6].

У віршах відображена тема кохання, яка в її поезії нерідко поєднується з роздумами про можливість і сутність цього почуття у сучасному світі. Письменниця стверджує, що досягнення гармонії та єдності завдяки коханню важливо не лише для окремої людини, а й для всього людства. Оксана Забужко надавала «Диваку»:

«В якомусь світі я була з тобою.
Десь стугоніло наше божевілля
На істеричних зблисках закаблуків,
Трощились келихи, пісні і долі –
А нам по сонцю прикипіло на устах,
І ми боялись роз'єднати руки.
І вийшла осінь, синьозуба, як циганка,
Окрилена пожежним мерехтінням,
І тасувала нам усі літа,
Що на шмалькому протязі віків
були порозлітались» [24, с. 56].

У вірші зазначено, що кохання переносить закохану людину у певний світ, де вона відчуває щось божевільне та емоційно насичене. Ця світла інтенсивність, з якою відбувається кохання, може навіть виглядати як щось надзвичайне та небезпечне, адже воно тривожить і має потенційно руйнівні наслідки. Поетеса передає ідею, що кохання - це не просто суб'єктивний досвід окремої особистості, а щось, що впливає на всю суспільність і може змінювати хід історії. Вона стверджує, що кохання є важливим компонентом людського існування, і навіть у складних умовах сучасного світу воно залишається найважливішим емоційним досвідом [17, с. 7].

Для ліричної героїні Оксани Забужко кохання має драматичний характер, і це виражено її використанням слова «пустеля». В аналізованому контексті

«пустеля» слугує символічним образом, який вказує на внутрішній стан душі героїні та її почуттів.

Авторка підкреслює, що людина, не зважаючи на зовнішні обставини, завжди самотня і завжди поза історією. Ця ідея відображає її уявлення про людську природу та її внутрішній світ. В цьому контексті кохання виступає як одвічне та природне почуття, яке не піддається повному розумінню чи контролю соціальними, чи морально-етичними чинниками. Любов є пристрастю, яка може надати життю найбільше значення, але водночас вона може завершити долю людини безслідно, залишивши глибокий слід у її серці та долі.

Отже, Оксана Забужко у своїй поезії розглядає тему кохання як складний і суперечливий аспект людського життя, який впливає на внутрішній світ та душевний стан героїні.

У поетичному доробку Оксани Забужко пейзажна лірика займає важливе місце, дозволяючи їй виразити власні почуття та роздуми про навколишній світ та природу. Зокрема, в збірці «Травневий іній» поетеса обробляє тему весни як символічної пори року, яка відображає найрізноманітніші аспекти її внутрішнього стану [24]. У поезії Забужко весна сприймається як час поступового зубожіння і смутку. Перший день весни, за словами авторки, малює «останні миті щастя», нагадуючи про щасливі моменти минулого, які ще не встигли згаснути в пам'яті. Одночасно, весна не є повністю радісною і теплою, оскільки в ній відчувається певний холод і пригнічення.

Поетична образність Оксани Забужко дозволяє їй поєднувати теплоту душі з висловлюваннями болу та відчаю. Вона дбайливо розглядає пори року та природні явища як метафори для власних почуттів та роздумів. Таким чином, весна стає символом перетворень і внутрішнього стану героїні, яка відчуває як тепло і радість, так і певний холод і смуток в навколишньому світі. Оксана Забужко обробляє теми дружби та батьківщини у своїй поезії, стараючись розкрити їх з різних сторін, без негативних уявлень, і водночас звертаючи увагу на глибокі та особисті аспекти цих тем [21, с. 52].

Оксана Забужко у своїй поезії відділяє особливу увагу українській мові, яку вона вважає найдорожчим скарбом українців і важливим аспектом національної ідентичності. Мова, за її переконанням, є душею народу, і поетеса прагне підтримувати та зберігати її чистоту і красу. У своїх віршах Оксана Забужко володіє мовою як майстриня, намагаючись звертатися до неї з особливою ласкою і пестливістю, як до найціннішого скарбу. Вона закликає читачів та українців загалом берегти ту мову, яка дорога кожному представнику нації. У своїй поезії Забужко підіймає Україну і її мову, розглядаючи їх як об'єкт пишого патріотизму та національної гордості.

Оксана Забужко, будучи сучасною людиною, розуміє незворотний хід часу, і вона виражає це у своїй поезії. Поетеса прагне зупинити момент, зберегти життя в його сьогоднішній повноті та красі. Її вірші відображають прагнення затримати час і відчутти глибокий зв'язок з минулим і сучасністю.

Паралельно з цим, Оксана Забужко влаштовує у своїх віршах деякі несподівані, дивні та іронічні образи, що надають її творчості фантастичний вимір. Це своєрідний спосіб виразити нестандартні думки та почуття, які живуть у її душі й знаходять відображення в поезії. Такий експеримент з мовою та образами допомагає поетесі виразити свій унікальний погляд на світ та інтелектуальну глибину своїх думок [49, с. 18].

Поезія Оксани Забужко відзначається багатогранністю і глибиною виразу різних почуттів і думок. Поетеса вдається до різних літературних засобів для того, щоб передати всю сутність та різноманіття людських емоцій та думок. В її творчості можна віднайти такі мотиви, як молодість, кохання, розмірковування про змінюваний світ, конфлікт почуття та розуму, моральне очищення тощо. Мотив молодості, що відходить, присутній у творчості Забужко, відображаєплинність часу і сутність людського існування. Поетеса роздумує про природу молодості та її минуцність, про те, як час змінює нас, і про те, як важливо цінувати миті щастя та краси [18, с. 74].

Інший мотив – це суперечність в коханні, яке може бути складним та суперечливим. Забужко досліджує розрив між почуттями та розумом, конфлікт

між прагненням до кохання та реалістичним уявленням про світ. Цей мотив відображає складність людських стосунків та внутрішній конфлікт героїв її віршів. Оксана Забужко також розмірковує про моральне очищення та внутрішню глибину. Вона спрямовує увагу на важливість самопізнання та духовного розвитку, використовуючи для цього образи та символи у своїй поезії.

У своїй збірці «Травневий іній» Забужко вдається до різних художніх засобів, таких як епітети, метафори, риторичні запитання та оклики, щоб висловити свої думки та почуття. Епітети допомагають їй прикрасити образи та надати їм виразність. Метафори дозволяють виразити складні почуття та абстрактні думки у конкретних образах. Риторичні запитання та оклики створюють ефект діалогу з читачем і підсилюють вразливість та інтимність поетичного вислову [18, с. 79].

У творчості Оксани Забужко, зокрема в зазначеній збірці «Травневий іній», використання іменних метафор є однією з ключових особливостей її поетичного стилю. Метафора - це літературний прийом, який полягає в передачі одного предмету або поняття через інше, зазвичай на основі спільної ознаки чи асоціації. У випадку іменних метафор, це означає, що авторка використовує ім'я або призначення предмета як метафору для передачі певного стану душі, емоції чи почуття. Наприклад, вже згадана метафора «грізні стіни стоять мовчазливо» використовує образ стін як символу обмежень і відчуження, щоб передати стан самотності та безмовності. Така метафора робить текст більш образним і допомагає читачеві відчути внутрішній світ ліричного героя [56, с. 47].

Риторичні запитання також є важливим елементом поетичного стилю Оксани Забужко. Вони використовуються для створення ритму та емоційного напруження у віршах. Риторичні запитання дозволяють авторці взаємодіяти з читачем, ставити перед ним питання, розмірковувати разом над певними ідеями чи концепціями. Наприклад, запитання «І хто б насміливсь насупроти?» може викликати в читача роздуми про відвагу та сміливість у житті.

Іменні метафори та риторичні запитання створюють особливу атмосферу у поезіях Оксани Забужко, допомагають передати складні емоції та думки ліричного героя, і роблять її творчість вражаючою і високо оціненою в літературному світі [56, с. 48].

Аналізуючи збірку «Травневий іній» Оксани Забужко, можна виявити наявність декількох ключових тематичних ліній, серед яких однією з центральних є відображення ролі жінки в сучасному світі та її пошук самореалізації через кохання. Поетеса, дійсно, ставить жінку у центр свого творчої уваги та висловлює прагнення до високого ідеалу, що відображається у її ліриці [50, с. 77].

1. Рівність жінки з чоловіком: У своїй творчості Оксана Забужко завжди агітувала за рівність жінок і чоловіків у всіх сферах життя, включаючи права та обов'язки. В збірці «Травневий іній» ця тема теж присутня, і авторка наголошує на важливості того, щоб жінка не була обмежена соціокультурними стереотипами та мала можливість реалізуватися в будь-якій сфері.

2. Жіноча самореалізація: У поезіях збірки, Оксана Забужко висловлює пошук самореалізації жінки через кохання та співжиття з чоловіком. Вона прагне до високих почуттів та ідеалів, які мають надихати жінку на творчість і зростання.

3. Кохання як джерело натхнення: Оксана Забужко вбачає у коханні найсильніше джерело натхнення. Для неї кохання є не тільки почуттям, але і джерелом енергії, яке може надати сили для досягнення високих творчих злетів.

У цій збірці, так само як і в інших творах Оксани Забужко, видно, що поетеса розглядає жінку як індивідуальну особистість, яка має право на самореалізацію та вищі почуття. Вона надає жінці можливість прагнути до ідеалів та неземних висот, втілюючи ці прагнення у власній творчості. Оксана Забужко висловлює ідею, що жінка може бути джерелом натхнення та сили, яка здатна надихати на великі справи та досягнення [50, с. 82].

Оксана Забужко відома своєю активною позицією стосовно жіночого інтелекту та феміністичних поглядів, які вона втілює у своїй творчості. Її поезія та проза є важливими компонентами сучасної української літератури, а також сприяють розумінню явища постмодернізму та фемінізму в українській культурі [65, с. 20].

Таким чином, Оксана Забужко є важливою фігурою як української літератури, так і українського фемінізму та постмодернізму. Її творчість сприяє розширенню культурного діалогу та формуванню нових ідей у сучасному українському суспільстві.

РОЗДІЛ ІІІ

ПОЕТИЧНІ ЗБІРКИ ЗАБУЖКО «АВТОСТОП» ТА «НОВИЙ ЗАКОН АРХІМЕДА»: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

3.1. Особливості композиції та домінуючі мотиви збірки «Автостоп».

Творчість Оксани Забужко відзначається відданістю найкращим традиціям української літератури, особливо тим, які пов'язані із глибоким сприйняттям та етико-філософським аналізом найважливіших соціально-історичних подій, явищ і процесів, що вплинули на Україну і її народ. Оксана Забужко не лише відтворює власне художнє сприйняття світу, але й відзначається унікальною здатністю змінювати та переосмислювати традиційні літературні жанри, іноді експериментуючи з комбінуванням різних жанрових і поетологічних систем [15, с. 45].

Однією з ключових рис творчості Оксани Забужко є її здатність до перетворення, трансформації та переосмислення традиційних мотивів та образів. Вона не прагне обмежуватися стереотипами чи стандартами, а замість цього використовує літературний мовник для виразного вираження власних думок та почуттів. Її творча свідомість відзначається внутрішньою своєрідною циклічністю, де теми, образи, емоції та думки можуть повертатися, але в новому контексті та з новим осмисленням. Це свідчить про глибоку рефлексію письменниці та її бажання розкривати найбільше значущі аспекти життя, історії та культури України через призму власної творчості [15, с. 50].

Поезія Оксани Забужко базується на цілісності авторського ліричного суб'єкта, який володіє власним унікальним етико-філософським сприйняттям дійсності та світоглядом, спрямованим на читача-сучасника. У творчості цієї поетеси виразно простежується тенденція до естетичного вирішення глибоких філософських, соціально-історичних і моральних проблем, актуальних для сучасного життя українського народу.

Світоглядні особливості та сприйняття світу Оксани Забужко мають своєрідне відображення в темі чорнобильської катастрофи, яка лежить в основі багатьох її творів. Ця трагедія викликала в поетесі глибокі переживання та стала об'єктом глибокого аналізу та рефлексії, які вона виразно втілює у своїй поезії.

Важливо відзначити, що у творчості Оксани Забужко зустрічаються не лише цикли, які створені вказівкою від автора, але і внутрішньо насичені групи віршів, що об'єднуються за спільною проблематикою та тематикою. Ця особливість її творчості підкреслює цілісність авторського ліричного суб'єкта і дає змогу відобразити унікальне світовідчуття та сприйняття сучасного світу через призму поетичного мистецтва [16, с. 16].

Збірка віршів «Автостоп» Оксани Забужко, опублікована у 1994 році, представлена двома частинами, позначеними римськими цифрами I та II. Перша частина відображає тему політики, тоді як друга частина обіймає тему кохання. У цьому випадку, поняття «політика» має нестандартне тлумачення і відображає сферу глибоких духовних та соціокультурних перетворень. Поетка розглядає політику як пересування геологічних шарів, викликаючи травми в людських душах. Таким чином, політика поета тлумачиться як психологічна стратиграфія та сейсмологія.

Головною темою збірки є пошук духовного призначення людини в умовах драматичних подій на кінці століття. Важливим аспектом цієї творчості є мотиви руйнування імперії та її приреченість. Поетеса намагається привернути увагу до проблем нерухомості та бездіяльності суспільства, які можуть призвести до негативних наслідків [16, с. 19].

Збірка «Автостоп» відображає глибокий аналіз і рефлексію письменниці стосовно подій, що відбуваються в Україні та світі на кінці 20 століття. Поетеса вдумливо досліджує долю і сприймається як артист, який допомагає відновити духовий потенціал нації через свої твори.

У збірці Оксани Забужко «Автостоп» спостерігається об'єктивне прагнення до циклізації, що відзначається постійним напруженим етико-

філософським осмисленням та ліричними переживаннями відносно глибоко трагічних подій сучасної реальності. Цикли поетеси групуються не стільки за проблемно-тематичним принципом, скільки за постійним поверненням до пам'яті серця. Хоча жанрова природа цих циклів найчастіше пов'язана із ліричною мініатюрою, їхня основна цінність полягає у їхній цілісності сприйняття, світогляді та оцінці-переживанні світу, що виражається ліричним суб'єктом твору [62, с. 176].

Поетична збірка «Автостоп» охоплює період з 1990 по 1994 роки й відзначається авторським спостереженням за драматичними змінами в Україні та за кордоном. Письменниця відзначає цей період як «автостоп», що асоціюється з поїздками до Америки та викладанням у вищих навчальних закладах у Сполучених Штатах. Збірка «Автостоп» відображає авторське бачення сучасних подій, а також постійний рефлексивний процес письменниці щодо мети та сутності своєї творчості [63].

У передмові до збірки Оксани Забужко «Автостоп», Юрій Шерех висловлює своє захоплення відкритістю та аутентичністю текстів авторки. Він виділяє можливість Оксани Забужко вербалізувати сутнісні проблеми, виносити на поверхню раніше табуйовані або невисловлені аспекти, та самореалізуватися у своїй творчості. В його словах відзначається, що Оксана Забужко говорить про речі, про які раніше українське мистецтво мовчало або не виражалося в такий відвертий спосіб. Авторка часто розмовляє про ці теми відверто, докладно, і це може вразити, здивувати та змусити читача розмірковувати. Ця свобода виразу, здатність говорити відверто про тіло, душу, та інші аспекти людського життя, є суттєвою особливістю творчості Оксани Забужко [51, с. 25].

Назва збірки «Автостоп» Оксани Забужко має глибокий хронотопний образ, який відображає не лише спосіб пересування, але й філософський та емоційний стан, що супроводжує авторку у її літературній подорожі. Слово «автостоп» вже само по собі несе в собі конотації, пов'язані з подорожами, переміщеннями та зупинками на шляху. Проте Оксана Забужко вдається

використати це слово у більш широкому контексті, надаючи йому глибокий сенс.

У збірці «Автостоп» авторка висловлює свою позицію відносно життя та світу. Ця позиція полягає у тому, що шлях до «раю» може бути заплутаним та небезпечним, а от «пекло» може бути більш прозорим і зрозумілим. Оксана Забужко, разом зі своїм поколінням, вирішила не прагнути до ідеалізованого раю, як це робив Данте у своїй «Божественній комедії». Замість цього, вони вибрали шлях до «пекла», яке може бути менш ідеалізованим і більш реалістичним. Така позиція відображає обізнаність та реалізм покоління, яке не бажає приховувати складнощі життя.

Збірка також залишає місце для надії, що шлях до «пекла» може призвести до «раю», і ця надія проявляється у свободі самореалізації та відкритості перед читачем. Назва «Автостоп» не лише вказує на спосіб переміщення, але й символізує філософський та моральний вибір авторки та її покоління [69, с. 47].

Час і простір є основними категоріями, що лежать в основі художнього відображення реальності у літературних творах. Оксана Забужко вдало використовує ці категорії у своїй збірці «Автостоп» для створення глибоких та складних образів, які розкривають різні аспекти життя та існування.

Автостоп, як спосіб пересування, символізує зупинку руху та можливість аналізу, що може допомогти досягнути мети. Однак водночас це також означає рух проміжками часу та простору, що відображає непостійність та динаміку життя. Такий підхід дає можливість авторці виразно передати складність та багатогранність життя, його переплетеність подій та відчуття постійного руху [48, с. 135].

Оксана Забужко розглядає час і простір як важливі характеристики художніх образів, що відображають світогляд автора та допомагають створити цілісний світ твору. Вона також використовує ці категорії для створення композиції своїх творів та впорядкування їхньої структури.

Важливо відзначити, що час і простір у художньому творі можуть піддаватися трансформаціям та перетинам. Автор може змінювати їхні характеристики, створюючи уявні світи та відображаючи різні реалізації своєї концепції світу. Це дає можливість створювати багатопланові та багатозначні образи, які відкривають нові аспекти інтерпретації реальності [12, с. 267].

Отже, використання категорій часу і простору у творчості Оксани Забужко допомагає створити глибокі та багатогранні образи, що розкривають різні аспекти життя та світу, а також відображають філософський та моральний вимір її творчості.

Хронотоп, або спільний хронологічний і просторовий контекст, є важливим аспектом художнього тексту, оскільки він визначає взаємозв'язок часових та просторових характеристик подій та явищ у літературному творі. У відмінність від реального часу та простору, хронотоп літературного тексту вигаданий і підкоряється правилам та логіці художнього світу. Він дозволяє авторові створити особливий контекст для розгортання подій та розвитку сюжету, підкреслюючи тематичні й смислові аспекти твору.

У вірші «Розмова» зі збірки «Автостоп» Оксани Забужко хронотоп грає важливу роль у створенні атмосфери розмови автора із собою наодинці. Поетеса використовує образ розмови, щоб висловити свої думки, почуття і внутрішні конфлікти. Час і простір в цьому вірші стають спільним хронотопом, який підсилює інтенсивність та глибину внутрішнього діалогу автора [12, с. 267].

Все це є відчутним у наступних віршованих рядках:

« А втім – мовчимо. Тишина прибуває, як води,
і руки лежать на столі – мов значать поміж нами межу...

І раптом:

– Так що? Ти, здається, хотіла свободи?..

– Я чаю хотіла. А чай уже вистиг, – кажу» [34, с. 100].

Час у вірші «Розмова» відображається у зміні думок, бажань та відчуттів автора. Він «ущільнюється», або стискається, що вказує на рух подій у тексті та

зміну почуттів автора. Простір же «інтенсифікується», що означає його втягнення в рух часу і сюжету, відображаючи динаміку внутрішньої розмови.

Важливо відзначити, що вірш «Розмова» відображає не лише зовнішню розмову, але й внутрішній діалог, що відбувається у душі автора. Час і простір в цьому контексті допомагають висловити глибокі внутрішні переживання та конфлікти. Таким чином, хронотоп у вірші «Розмова» є важливим засобом виразності та поглиблення розуміння внутрішнього світу поетеси. Художній простір у віршах збірки «Автостоп» Оксани Забужко є складним та багатогранним. Вірші авторки тяжіють до культурних та природних типів простору, і вони спільно впливають на атмосферу творів та внутрішній світ героїв [28, с. 11].

У вірші «Крим. Ялта. Прощання з імперією» назва міста Ялта на Кримському півострові вже сама по собі є символічною і відображає культурний простір. Ялта відома своєю історією як популярний курорт і місце відпочинку, і водночас це місце, де були зосереджені розкіш і багатство імперії. Таким чином, назва міста вже відзначає просторовий контекст, пов'язаний із розколом імперії. Авторка використовує цей культурний простір, щоб відобразити «розвалений час» та зміну епохи. Приморське місто Ялта також додає специфічну атмосферу до вірша, яка відчувається через асоціації з морем та природою. Простір стає специфічним хронотопом, що відображає розпад імперії та зміну часів.

У вірші збірки «Автостоп», Оксана Забужко демонструє вміння створювати хронотопи, що об'єднують культурний і природний простори, щоб висловлювати складні ідеї та внутрішні конфлікти. Вона використовує простір як спосіб поглибити розуміння своїх творів і передати їхню складність читачеві [50, с. 77].

Поетичний вірш «Крим. Ялта. Прощання з імперією» зі збірки «Автостоп» (1994) Оксани Забужко є автобіографічним виразом її внутрішнього світу та сприйняття світу навколо неї. Цей вірш відкривається ліричним відступом, в якому описується місцевість Ялта на Кримському

півострові. Образ Ялти, що прикрашена «сирітськими пальмами», створює атмосферу марнотратності й безперервного текучого часу.

У цьому контексті, Ялта уособлює імперсько-радянське минуле України та його десакралізацію. Поетеса вказує на деградацію і знецінення споконвічних цінностей, зокрема традиційного курорту Ялти, який стає символом розпаду історичного порядку. У ілюстраціях, створених поетесою, ми бачимо зниження ролі цього міста та втрату ним свого колишнього значення. Авторка також використовує образ поодиноких дерев, під якими «бабця в шапочці й чунях, в цурпалках обтятого хисту / виводить на скрипці пісні не курортної зони». Ці дерева стають метафорою самотніх індивідуалістів, які відмовлялися вписуватися у рамки соціалістичного ладу і відстоювали національну ідею [45, с. 34].

Таким чином, у вірші створюється складний образ часу, простору та культурного контексту, що демонструє зміни в історії та сприйняття світу. Все це допомагає відобразити внутрішній світ авторки та її погляди на події, які оточували її в момент написання вірша, і підкреслити її автобіографічний підхід до літературного твору.

Образ міста, зокрема Ялти, в поезії Оксани Забужко має важливе значення і відображається через різні тематичні і стилістичні прийоми, що допомагають авторці висловити свої філософські, культурні та історичні погляди на сучасність. Існує декілька ключових аспектів, які варто розглянути детальніше:

1. Полісемантика образу міста: Оксана Забужко використовує образ міста в різних значеннях та контекстах. Ялта може сприйматися як символ імперської слави та розкоші, але також як місце, що страждає від деградації та знецінення. Цей образ стає алегорією для розуміння історичних та культурних змін.

2. Урбаністична поезія: Авторка використовує лаконічний та ідейно-тематично спрямований стиль для виразу своїх думок про місто та сучасне життя в ньому. Її поезія відзначається глибоким філософським підґрунтям, яке

виявляється у її спробах розкрити сутність міського життя та його вплив на індивіда.

3. Фемінінна трансформація: Оксана Забужко впроваджує фемінний погляд на місто, перетворюючи стереотипи мегаполісу з вираженими маскулініними рисами. Вона підкреслює інтимність та чутливість як важливі аспекти життя в місті і виражає їхню важливість.

4. Гендерно-рольові опозиції: Незважаючи на те, що авторка створює фемінний погляд на місто, вона уникає гостро виражених гендерних опозицій, що є типовим для постмодерністського дискурсу. Замість цього, вона акцентує універсальні людські цінності та прагне виразити їхню важливість у міському контексті [49, с. 19].

Образи часу та природних явищ, зокрема весни і води, в поезії Оксани Забужко грають важливу роль у створенні художнього образу та вираженні її філософських концепцій:

1. Хронос та відображення часу: у вірші авторка використовує образи весни та періоду міжсезоння для окреслення хроносу, тобто хронологічного аспекту часу. Весна відображає період оновлення та нового початку, і водночас міжсезоння вказує на перехідний стан, коли старе закінчується, а нове ще не настало. Ця сезонна метафора допомагає створити відчуття часової перспективи в поезії.

2. Природні явища та стихії: вірш описує різні природні явища, зокрема море, хвилі, прибії та сльози. Ці образи можуть бути сприйняті як символи стихійності та невинного руху часу. Море, з одного боку, представлене як сила, яка не може бути заволодіта, але з іншого боку, це також може вказувати на можливість глибокого осмислення та пізнання.

3. Образ води та жіночого архетипу: водна стихія, зокрема море, виступає як образ, що відображає жіночий архетип. Вода уявляється як символ жіночості, і водна стихія може виражати рух углиб, підкреслюючи потребу в поглибленому осмисленні та зверненні до внутрішнього світу [43, с. 419].

Кольорова гама і зображення природи у віршах збірки «Автостоп» Оксани Забужко грають важливу роль у створенні настрою та образів в поезії. Розглянемо ці аспекти:

1. Кольорова гама: У віршах збірки спостерігається використання темних і світлих кольорів, які відображають емоційний стан героїв та образів. Темні кольори, такі як темно-синій, можуть символізувати тугу, меланхолію або складні емоції. З іншого боку, світлі кольори можуть вказувати на надію, радість або прозорість. Зміна інтенсивності світла відображає емоційний розвиток поетичних образів.

2. Сезони та осінні мотиви: Оксана Забужко вдається до опису пір року, особливо звертаючи увагу на осінні мотиви. Вона використовує назви місяців (Вересень, Жовтень, Листопад) для позначення конкретних настроїв та емоцій, які характеризують цей період. Кожен місяць може викликати різні відчуття, і це допомагає виразити різні хронотопні смисли.

Образ початку осені завжди характеризується песимістичними проявами. Героїня-вересень говорить нам про те, що:

«Зрештою, й ціле життя – лиш даремна спроба

Підготуватись до того, що – не воскреснем» [34, с. 50].

3. Образ осені як символу: Осінь у поезії Забужко часто сприймається як символ зіткнення зі змінами та песимістичними думками. Відображення природи осені, зі скороченням днів і спаданням листя, може створювати враження закінчення чогось і перехідного періоду.

4. Хронотопи та емоційність: Кольорова гама і образи природи співпрацюють для створення емоційного виміру віршів. Кожен хронотоп відображає певний настрій і емоції героїв, а вони в свою чергу впливають на сприйняття тексту читачем [19, с. 86].

Отже, кольорова гама та природні образи в поезії «Автостоп» Оксани Забужко допомагають створити багатогранний світ поезії, де кожен вірш переповнений емоціями та символікою, що глибоко впливають на сприйняття та розуміння тексту.

Вірш «Жовтень» і «Листопад» із збірки «Автостоп» Оксани Забужко висвітлюють різні настрої та емоції героїні в різні моменти осіннього періоду. У вірші «Жовтень» передається почуття безвиходу та меланхолії, які характерні для осені. Символічно, осіннє листя, яке падає і чіпляється за шибки вікон, відображає відчуття обмеженості і нездатності втримати час. Це може бути спробою затримати той момент, коли природа готується до зимового сну. Листя є символом минулого, що вже не повернеться, і цей образ викликає почуття втрати та ностальгії [48, с. 137].

У «Листопаді» героїня розглядає світ з іншого погляду. Вона порівнює осінь із сном, а не зі смертю. Цей вірш відзначає, що, хоча природа засинає і прирікається на зимовий спочинок, це не означає, що світ гине назавжди. Героїня вірить у циклічність життя і надію на краще майбутнє. Зміна пір року, від зими до весни, є вічним ритмом природи.

Обидва вірші мають осінні мотиви та емоційну насиченість, але вони передають різні переживання героїні в обличчі осені. «Жовтень» підкреслює втрату та незмінність природних законів, тоді як «Листопад» вкладає надію в переплетення життя та смерті, зими та весни, що завжди приносять зміни і оновлення.

Інтимна лірика у творчості Оксани Забужко відображає внутрішні переживання, роздуми та розмову між «Я» і «Ти», де «Ти» часто представлений як чоловічий образ. Цей жанр літератури дає поетесі можливість виразити свої особисті почуття і дослідити внутрішній світ, відтворюючи власні емоції та відносини. У збірці «Автостоп» багато моментів прощання, і це може вказувати на те, що герой поетичного «Я» зазнає різних розділень та розлук. Це може бути символічним образом переходу від одного етапу життя до іншого, від молодості до дорослості. Прощання може відображати почуття втрати та позбавлення чогось цінного.

Оксана Забужко також звертається до життя та творчості видатної української поетеси Лесі Українки. Альтернативний сценарій життя Лесі Українки, який представлений в її поезії під назвою «Задзеркалля: пані

Мержинська», може служити спробою розглянути життя цієї видатної поетеси з іншого ракурсу. Спроба подати образ Лесі Українки «із міфу патріархального – на повноформатножіночий» вказує на сучасне переосмислення і інтерпретацію її творчості та життя з жіночої перспективи. Такі літературні експерименти дозволяють Оксані Забужко висловити свої інтимні думки та погляди, а також відкрити нові шляхи розуміння та тлумачення літературної спадщини [54, с. 157].

У творчості Оксани Забужко виділяється постійний рефлексивний наратив, в якому авторка розмірковує про можливі сценарії життя та самовдосконалення. Цей наратив допомагає їй розглянути різні аспекти жіночої ідентичності, виходячи зі своїх власних досвідів та почуттів. У поезіях Оксани Забужко вибухає образ сильної та розумної жінки, яка наділена внутрішньою силою і гідністю. Її героїні несуть у собі як пристрасть, так і мудрість, і вони гідно впораються з життєвими викликами. Ця образна лірика спонукає читача до відчуття кохання та захоплення перед силами та якостями жіночої природи.

Важливим аспектом творчості Оксани Забужко є її прагнення відобразити етапи власного формування як особистості та письменниці. Збірка «Автостоп» стає не просто описом подій у житті авторки, а скоріше своєрідною автобіографічною рефлексією, що аналізує ключові моменти та важливі вибори в її творчому та особистому шляху [55].

Таким чином, збірка «Автостоп» є значущою подією в українській поезії, оскільки вона відкриває нові аспекти формування жіночої літературної ідентичності. Авторка висловлює свої думки та почуття в контексті важливих культурних та історичних подій, що дозволяє глибше розуміти її творчий шлях і внесок української жіночої літератури.

3.2. Метафора як стилетворчий засіб збірки «Новий закон Архімеда».

Цитата «*Людиною почуваюся лише з пером у руці*» ілюструє важливість поетичної творчості для Оксани Забужко та спосіб, яким вона сприймає світ

навколо себе. У контексті складного історичного та соціокультурного періоду, який відзначався подіями та негараздами у її рідній країні, поезія стає для неї не лише формою виразу, але і способом виживання та вираження власної ідентичності.

Для Оксани Забужко поезія є вищою цінністю, яка переважає життя само за собою. Це засіб самовираження та спосіб розуміти світ. Через свої поетичні твори вона може висловлювати різні емоції та думки, а також висловлювати свою позицію стосовно важливих подій і проблем. Поезія допомагає їй знайти сенс у складному і неупорядкованому світі.

Що стосується стилістики поезій Оксани Забужко, вони відзначаються винятковою емоційністю, інтелектуальною напругою та афористичними висловами. Її тексти можуть бути проникливо-ніжними, гнівними, радісними або сумними, в залежності від того, які почуття та думки вона намагається виразити. Оксана Забужко вдається до виразного мовного мистецтва, що дозволяє їй передати складні ідеї та почуття в лаконічних та потужних висловах. У цілому, поезія Оксани Забужко відзначається великою глибиною думки та дисциплінованістю у виразі. Вона створює світ власних емоцій, думок та сприйняття світу через свої твори, що виростає з проникливого ліричного сприйняття навколишньої реальності [49, с. 19].

Збірка поезій «Новий закон Архімеда», написана Оксаною Забужко у 2000 році, відіграє важливу роль у її творчості та є символічним виразом декількох ключових аспектів її літературного та філософського підходу.

По-перше, «Новий закон Архімеда» являє собою символічне звільнення від чоловічого авторитету та пошук альтернативи. Оксана Забужко, як сучасна українська поетеса, боролася зі стереотипами та соціокультурними обмеженнями, які виставляли жінок у ролі другорядних членів суспільства. Збірка відображає її стрімкий розвиток як особистості та поетеси.

По-друге, «Новий закон Архімеда» виражає утвердження свободи, ідею, що поетеса зобов'язана творити незалежно від стереотипів і обмежень. Ця

збірка стала площиною для її власного пошуку ідентичності та автентичного голосу [54, с. 166].

По-третє, «Новий закон Архімеда» містить в собі осмислення драматичних сторінок національної історії. Оксана Забужко завжди була відкритою до історичних подій та культурних спадків України, і ця збірка не є винятком. Поетеса розглядає історію своєї країни в контексті власної поетичної естетики.

Зокрема, у творчості Оксани Забужко прослідковується філософське осмислення людського буття, яке виражається через різні мотиви, такі як біблійні образи, абсурдність буття, мотиви гріховності, страху та смерті, а також символіка «світового дерева» та художнього часопростору. Її творчість дозволяє переосмислити ці мотиви у контексті сучасного світу, застерігаючи, провокуючи та висловлюючи складні почуття та ідеї.

Таким чином, «Новий закон Архімеда» є важливим твором української сучасної літератури, який поєднує в собі пошук ідентичності, боротьбу за свободу виразу, інтелектуальну глибину та філософське осмислення буття. [36, с 84].

У поезії Оксани Забужко виявляється глибока метафоричність, яка додає нові рівні інтерпретації та філософського поглиблення до її творів. Метафора є важливим засобом виразності та образності в поезії, і Оксана Забужко майстерно використовує її для того, щоб передати складні емоції, думки та ідеї:

« ...Цей чорно-бурий дим, як вихлоп вантажівки,
Летів мені в лице – на всіх земних шляхах!
Якщо ти є поет, і ще до того жінка,
То здохнеш к тридцяти – якщо вдалась плоха.
А я була дитя – як всі домашні діти:
На віях і губах – тичинковий пилок...
Тож повних тридцять сім – підстава порадіти,
Що я таки незгірш земний мотаю строк:
Що, риючи вперед, наосліп, мов кротиха,

Вколочена у твань чи вдарена під дих,
Вихлипую свій текст – між видихом і вдихом,
І значить, бережу
когось із молодих...» [36, с. 26].

У наведеному уривку з поезії, метафора має глибоке символічне значення. Дим, що летить в лице як вихлоп вантажівки, може розглядатися як образ життя та його труднощів, які несе людина. Дим символізує темні аспекти життя, труднощі, негаразди, а також плинність часу, що несе з собою зміни.

Водночас поетеса використовує метафору тичинкового пилку та тексту, щоб підкреслити свою роль як поетеси. Тичинковий пилок може символізувати слова та поетичний вираз, які летять в повітрі, ненадовго залишаючи сліди перед тим, як зникнути. Таким чином, метафора виражає емоційну та філософську напруженість поетеси, її прагнення висловити свої думки та почуття через поезію, навіть якщо ця метафора підкреслює труднощі та обмеженість цього процесу [8, с. 20].

У цьому контексті метафорична мова Оксани Забужко допомагає розкрити складність людського буття, виразити поетичну емоційність та філософське сприйняття світу.

Ревна відданість модерністським символам віри та велика обділеність є ключовими моментами в поезії Оксани Забужко. У її віршах, зокрема в автокоментарях і роздумах про сенс творчості, здійснюється спроба розглядати важливі аспекти поетичного акту, такі як відданість мистецтву, віру у талант як дар, і одночасно почуття покинутості та нерозуміння.

У поезії Оксани Забужко мистецтво поезії визнається вищим обдаруванням, і вона підкреслює, що справжніми поціновувачами поезії можуть бути лише її творці. Це відображає певний дуалізм: поетичний акт, як внутрішній і важливий процес для самого поета, може залишитися незрозумілим іншим. Оксана Забужко відмовляється від потреби виправдовувати свою творчість перед читачами, бачачи її як щось вище і важливіше, ніж звичайні слова та раціональне розуміння.

В даному контексті важливим є й обділення поетів, які, на її думку, несуть світові важливі символи та метафори, але відчувають себе покинутими та незрозумілими. Такий стан сумніву і невпевненості, чи світові дійсно потрібно бути вираженим словами, може виникати в серці поета.

У результаті в поезії Оксани Забужко відбувається глибока рефлексія щодо природи мистецтва, творчого процесу і співвіднесення поета зі світом і читачами. Ця рефлексія сприяє поглибленню інтерпретації її поезії та розумінню важливості символічних аспектів у літературі [41, с. 69].

Бажання доводити справедливість та необхідність своїх віршів перед іншими, окрім самої поетеси, є тимчасовим і характерним особливо на початковому етапі творчого шляху. У поезії Оксани Забужко відбувається процес переосмислення цих бажань, який розглядається у вірші «Ars critica».

На зрілий поетичний стан рефлексії впливає не лише результат своєї творчості, але й сам момент творення, сам процес написання. Оксана Забужко підкреслює важливість самого акту творчості й моменту, коли вона переливає свої думки та почуття на папір. Таким чином, поезія стає самою цінністю, незалежно від її призначення або результату [41, с. 73].

За часом, зі зрілістю поетеси, вона відмовляється від необхідності доводити свою творчість та вірші невірним і скептикам. Іронія, яку можна спостерігати в цьому вірші, відноситься не лише до уявного співрозмовника, а й до власної людської недосконалості та намагань пояснити свої вірші та творчість загалом. Цей стан сумніву і самоіронії може стати етапом зрілості й розуміння поетом важливості самого акту творчості, а не її результату або внутрішнього сенсу [41, с. 73].

Зазначена поезія Оксани Забужко відзначається надзвичайною глибиною і філософським підґрунтям, що пронизує її творчість. У вірші «Іще слова вологі і сирі...» поетеса розглядає питання внутрішнього покликання митця, моменти, коли поет відчуває, що отримує особливу Божу владу або наділяється нею [66].

Авторка вказує на рідкість і надзвичайність таких моментів, коли поет відчуває себе ближчим до божественного. Це може статися лише на дуже

короткий період часу, і очікування таких моментів може бути виснажливим та болісним. Однак (одначе), ці миті особливої інтуїції та творчої інспірації надають поетові впевненість у своїй божественній природі або богоподібності.

У вірші також висвітлюється бажання поета відокремитися від впливу зовнішніх факторів, таких як авторитети та традиції, і зосередитися на автентичному вираженні власної творчої сутності. Це бажання може бути спричинене відчуттям свободи від впливу, яке поет відчуває у миті творення. Вірш також відзначається своєрідною метафоричністю, де слова та образи набувають абсолютної важливості та першорядності. Ця поезія постає як момент, коли поетичне слово стає абсолютною формою вираження і виходить за рамки впливу інших культурних або літературних факторів [61, с. 32].

Вірш «Жіночий портрет зі зворотною перспективою» Оксани Забужко проливає світло на ряд важливих аспектів її поетичної творчості та внутрішнього світу жіночої ліричної героїні. У даному вірші розглядається тема аскези, самотності та зречення, які стають передумовою для творчості.

« Мужність бути негарною (знаю, що я б не змогла!) –

Мужність вічно носити цей ніс, показувать ясна

При усмішці, яка затуляє готовність втікати-в-сльозах

Хиженячим ошциром, зумисне зневажливо-прикрим

(Смисл: «мені-не-залежить»). Убога, пісна худорба,

Неопірена шия стримить – півпискля, півжирафа.

Що найгірше – це очі: такі – у відварених риб» [36, с. 56].

Перш за все, вірш вказує на те, що Божі дари нести «дуже тяжко.» Це вказує на важкість і відповідальність, які несе на собі поетеса у своєму творчому процесі. При цьому, важливо зазначити, що ця тяжкість відданості творчості трактується як неодмінна (умова) (частина/ознака) частина поетичного покликання.

Далі, вірш звертає увагу на те, що жіноча творча аскеза може бути ще складнішою і вимагати ще більше самопожертви в порівнянні з чоловічою. Поетеса описує цю складність у контексті суспільних стереотипів та очікувань

щодо жінки, яка виражає свою творчість. Вона зазначає, що жінка має бути «мужньою» у своєму прагненні творити, навіть якщо це означає бути «негарною» або не відповідати соціальним стереотипам краси та жіночності.

В останніх рядках вірша поетеса звертає увагу на очі як символ внутрішнього світу жінки. Очі вважаються важливими для вираження емоцій та стану душі, і вірш вказує на те, що вони можуть бути надзвичайно складними для жінки-поетеси, яка намагається зберегти свою індивідуальність і творчу незалежність.

Таким чином, вірш «Жіночий портрет зі зворотною перспективою» розкриває внутрішній світ жіночої ліричної героїні, висвітлюючи її боротьбу зі суспільними очікуваннями та її прагнення до творчої свободи та самовираження.

Поетична творчість Оксани Забужко відзначається вмінням чітко виразити свої почуття щодо сприйняття сучасності. У вірші, який ви описуєте, вона вдало передає відчуття поколінню, яке переживало зміни та виклики двадцятого століття. «Із двадцятого віку, немов із м'яча, вже зі свистом виходить повітря; // Набрякає нечутно наступний – уже не для нас, не про нас» [36, с. 59]. Своє покоління вона бачить щасливішим, адже «...ми чисті, // не стріляли у спину і нам не стріляли в лице...» [36, с. 89].

У вірші зазначено, що з двадцятого століття «виходить повітря» і набрякає наступний, який уже «не для нас, не про нас». Це відображає відчуття розриву між поколіннями, де нове покоління бачить себе щасливішим, оскільки не пережило подій та випробувань, які трапилися у двадцятому столітті. З цим можна пов'язати почуття втрати та надії на краще майбутнє [36, с. 40].

Двадцяте століття в описі Забужко виступає як «хворе», «голомозе», «смертельне», «жорстке» і «закрите з воєн і боєнь.» Це відображає складність та трагічність подій, які відбувалися у цей період, включаючи світові війни, конфлікти та соціальні кризи. Також важливо відзначити використання синестезії у поезії Забужко. Синестезія - це літературний прийом, який поєднує різні чуттєві сприйняття, наприклад, колір і звук. У вірші «Любов! Не

прихистку прошу – // Свободи, світлої й страшної...» Забужко використовує кольорову синестезію для вираження почуттів та емоцій. Колір стає символом певних почуттів і ідей, і це дозволяє поетесі виразити своє відношення до тих або інших концепцій [36, с. 35].

Загалом, Оксана Забужко у своїй поезії вміло використовує образність та мовні засоби, щоб відобразити своє сприйняття сучасності, відчуття розриву між поколіннями й почуття надії на краще майбутнє, навіть у важких часах. Екзистенціальна парадигма грає суттєву роль у поезії Оксани Забужко, дозволяючи їй висловити глибокі філософські думки та почуття власного існування у важкому сучасному світі. У збірці Оксани Забужко виділяються кілька основних мотивів, в яких простежуються філософські домінанти:

1. Мотив гріховності: У вірші «Базар на медового Спаса» авторка розглядає моральну домовину і гріховність людського існування. Вона виражає роздуми про недосконалість та суперечливість людського характеру та дій, де гріх і порятунок переплітаються.

2. Біблійні мотиви: У декількох віршах, таких як «Іще слова вологі та сирі...», «Самогубче дерево», «Корабель дурнів», «Новий закон Архімеда», поетеса посилається на біблійні образи та історії, щоб висловити свої філософські роздуми про віру, смисл життя та долю людини [46, с. 103].

3. Мотив абсурдності буття: Цикл «Естетика прози» та вірш «Дорогою до пекла» відображають почуття абсурдності та безглуздя буття. Поетеса ставить питання про сенс і значення дійсності, її фрагментарності та несправедливості.

4. Мотив смерті й страху: У вірші «Самогубче дерево» висвітлюється тема смерті та страху перед нею. Поетеса розмірковує про неунікність смерті та її вплив на людське існування.

За допомогою цих мотивів філософська лірика Оксани Забужко відображає складні аспекти життя й існування людини в сучасному світі. Вона глибоко інтерпретує ці мотиви, застерігає і провокує читачів, створюючи складні та багатогранні образи та думки. Таким чином, Оксана Забужко, як

справжня жінка-поетка, дозволяє нам роздивитися глибше у сутність філософських аспектів нашого існування.

Життя Оксани Забужко, яке пройшло у різних країнах та переповнене подорожами, справді залишило свій слід у її поезії. Авторка майстерно використовує свої досвід та спостереження з подорожей у своїх віршах, щоб передати атмосферу, враження та власні почуття. В цьому контексті, поезія «Джаз по-італійськи» є яскравим прикладом відображення моменту свого життя в Італії, а саме біля озера Комо.

У цьому вірші поетка описує маленьке містечко біля озера Комо та вечірню атмосферу в готелі «Фйоренца». Вона згадує про випадковий характер свого перебування там, що відображає важливий аспект її життя, а саме постійний рух та зміна обставин. Музика джазу, яку вона описує, стає символом краси мистецтва та можливості відчувати її в буденному житті.

Поетична мова та образи в цьому вірші допомагають читачеві відчувати атмосферу місця і моменту, що є важливим елементом поетичного мистецтва Оксани Забужко. Її здатність втілювати свої враження та досвід у поетичних образах дозволяє їй створювати літературні твори, які запитують до читача і залишають глибокий слід у літературі.

Збірка поезій «Новий закон Архімеда» Оксани Забужко вражає не лише своїм філософським підтекстом, але й витонченою мовною формою. Одним з характерних рис цієї збірки є використання синестезії, особливо на тактильному рівні, що відображає враження та настрої авторки [51, с. 25].

Синестезія - це риторична фігура, в якій різні сенсорні враження або сприйняття об'єднуються та переплітаються в тексті. У вірші, який ви наводите, авторка використовує синестетичні образи, які поєднують візуальні (кольори), тактильні (дотик, відчуття) та відчуття (смак, аромат) аспекти для передачі свого сприйняття світу.

Аналізуючи синестезію на синтаксичному рівні, слід відзначити, що традиційним прикладом синестетичного словосполучення є поєднання ад'єктивного кольоратива (у нашому випадку «лілову») з субстантивною

лексемою, що належить до іншої сенсорної сфери (у вашому випадку «сухість опалого листа»). Ця комбінація слів допомагає передати враження від плинного переходу від одного стану до іншого, від осіннього листа до лілової, продимленої сухості. Вона створює образ, який має емоційний і філософський зміст, а також акцентує читача на плинності часу та зміні станів [64, с. 15].

Таким чином, синестезія у поезії Оксани Забужко слугує не лише засобом художнього виразу, але й сприяє поглибленню філософського змісту її творів, роблячи їх більш виразними та запам'ятовувальний для читача.

Дзеркало є одним із найважливіших і символічних образів у поезії Оксани Забужко. Цей образ використовується авторкою як засіб для вираження різних аспектів жіночої індивідуальності, самопізнання та філософських роздумів. Дзеркало в її творчості набуває різних символічних значень і відображає різні аспекти життя і творчості поетки [47, с. 234].

По-перше, дзеркало може бути сприйняте як образ самопізнання та самовираження. У моменти переживань, коли авторка стикається з найглибшими питаннями життя, вона звертається до дзеркала, щоб долучитися до процесу самопізнання. Це відображається в тому, як вона розглядає себе у дзеркалі у різних ситуаціях і станах душі.

По-друге, дзеркало може символізувати нарцисизм та бажання бути привабливою для себе та інших. Це відображається у фразі «милуватися собою збоку», яка вказує на прагнення зберігати свою жіночність та красу.

По-третє, дзеркало може бути сприйняте як символ внутрішнього світу поетки, де вона роздумує про своє місце в суспільстві та свої стосунки з навколишнім світом. Дзеркало стає місцем самовідкриття та пошуку власного ідентичного образу. У всіх цих аспектах дзеркало стає не лише символічним об'єктом, але й засобом вираження філософських думок та інтроспекції Оксани Забужко. Воно допомагає їй висловити свої почуття, роздуми та інтимні емоції, роблячи поезію більш особистою та інтенсивною для читача [11, с. 36].

Символ дзеркала, який зустрічається у творчості Оксани Забужко, не є унікальним для неї та може бути знайдений у різних літературних та

філософських контекстах. Використання цього символу може вказувати на різні аспекти самосвідомості, самопізнання та пошуку ідентичності.

У творах Оксани Забужко, героїні, які дивляться на себе в дзеркало, можна розглядати як авторчине alter ego або внутрішній монолог, який допомагає їй виразити свої думки та переживання. Це може бути спробою зрозуміти саму себе, роздумами над своєю ідентичністю та місцем у світі.

Діалог «Нарцисом» Григорія Сковороди є цікавим, оскільки Сковорода також використовував образ Нарциса для висловлення філософських думок. У цьому діалозі, він запропонував стояти перед сотнею дзеркал, щоб розглядати сотню різних образів себе. Це може бути спробою показати, що існує багато аспектів та образів внутрішнього «я» кожної людини.

Чи хотів він змінити цей світ на віночок дзеркал? («Стань же, коли твоя ласка, на рівній місцині та й звели поставити довкола себе сотню дзеркал віночком. Тоді одразу побачиш, що один твій тілесний бовван має сотню залежних від нього образів...»). Напевно, наша поетеса, неначе слухняна учениця старого філософа, отож і розмістила навколо себе віночком ту сотню дзеркал.

У контексті творчості Оксани Забужко, цей символ вказує на складність та багатогранність людської ідентичності і внутрішнього світу. Дзеркало слугує засобом для виразу цих складних інтроспективних процесів і філософських роздумів. Поезія Оксани Забужко відзначається вмінням докладно описувати та виражати складні емоції та переживання через прості, повсякденні речі та ситуації. У вірші «У вагоні метро», вона використовує звичайну подію, подорож у метро, щоб висловити глибокі філософські думки та роздуми про час, життя та навколишнє оточення. Важливою особливістю її поезії є те, що вона робить це таким чином, що читачі можуть відчувати співпереживання та зв'язок із її творчістю [55].

« Це подружжя навпроти колишеться згідно, плече до плеча,

О повіках однако склепнених, як у недружньої курки

(Від обвислости варг в підборіддях – одутість м'яча,

Що спустивсь одним здихом, проколений, – навіть не муркнув.
Пообіддя, сіеста – чи спека – стоїть нагорі:
Не з безсонної ночі їзда, не з любовної змори,
Не втулившись у себе навзаєм аж так, що візьми розірви –
То заточиться світ, і убійнику зробиться сором! –
Висисаючи душу, хиткий, монотонний маршрут,
Вічне поруч спання з тими самими сірими снами,
Вічна станція Нуд, скільки їдь, вічна станція Тут –
До кінцевої, котра постійно присутня між нами...» [36, с. 207].

У цьому вірші Оксана Забужко описує пару, яка подорожує у метро, і за допомогою невеликих деталей та образів передає складність їхніх внутрішніх станів. Вона використовує різні метафори та порівняння, щоб виразити відчуття маршруту, часу та постійного руху. В цьому вірші час відображається як безупинний рух, і авторка ставить питання про значення цього руху та наше співвідношення з часом. Оксана Забужко часто використовує повсякденні образи та ситуації для висловлення глибоких філософських думок та роздумів про життя, існування та відносини між людьми. Це робить її поезію доступною та значущою для широкого кола читачів [56, с. 47].

Таким чином, Збірка «Останній закон Архімеда» Оксани Забужко дійсно є важливим етапом у творчості поетеси, а також в історії української поезії загалом. Ця збірка, видана в 1989 році, вже після розпаду Радянського Союзу, свідчить про зміни в суспільстві та українській національній свідомості. Авторка у цій збірці зосереджується на різних аспектах існування у сучасному світі. Вона висловлює свої роздуми про час, життя та місце людини в сучасному суспільстві. Також важливою темою є критика влади та її несправедливість, але ця критика відзначається не жорсткістю, а більше спрямована на висловлення розчарування та нерозуміння вчинків влади.

Оксана Забужко є письменницею, яка вміє досягти серця кожного читача своєю поезією. Її твори відкриті для інтерпретації та різноманітні у сприйнятті, і це робить її творчість цікавою та актуальною для різних поколінь читачів.

Щодо часових координат лірики Оксани Забужко, то вони дійсно відображають складність і переходи, що відбувалися в Україні в 80-ті роки ХХ століття. Цей період був важливим для формування національної свідомості та боротьби за права та свободи. Поезія Забужко стала своєрідним відгуком на ті події та втіленням пошуку істини у складних часах.

ВИСНОВКИ

Поетичні тексти О. Забужко виявляють специфіку художнього мислення властиву жіночому письму:

1. Жіночий текст на відміну від чоловічого, логоцентричного, є емоціоцентричним: жінки надають перевагу глибокому вираженню своїх емоцій: змістом більшості віршів Оксани Забужко є складне душевне життя ліричної героїні. Наприклад у віршах «Мій дім вас не любив», «Автопортрет без ревностів», «Жіночий портрет зі зворотною перспективою».

2. Жіночий текст, як правило, діалогічний: це дозволяє більш глибоко і повно сприймати і переживати реальність. Наприклад вірш Оксани Забужко «Розмова» побудований як розмова ліричної героїні із собою наодинці. Поетеса використовує образ розмови, щоб висловити свої думки, почуття і внутрішні конфлікти.

« А втім – мовчимо. Тишина прибуває, як води,
і руки лежать на столі – мов значать поміж нами межу...

І раптом:

– Так що? Ти, здається, хотіла свободи?..

– Я чаю хотіла. А чай уже вистиг, – кажу».

3. Жіночий текст характеризується асоціативністю мислення та нестрого структурований, часто руйнує традиційні рамки часу і простору. Наприклад у збірці «Травневий іній» О. Забужко експериментує із хронотопом. Її лірична героїня може перебувати в календарному, історичному, особистісному, поетичному тобто творчому часі; у світовому, історичному, особистісному, біографічному і побутовому просторі.

4. Жанрово-стильовий синкретизм, жіноча поезія часто відрізняється сміливим поєднанням різних літературних жанрів та стилів, що дозволяє авторкам виражати свої думки та ідеї у більш творчий та експериментальний спосіб. Оксана Забужко створює оригінальні жанрові різновиди. Традиційні сонет, поема, елегія, зазнаючи авторської обробки, утворюють нові жанрові

форми, як-от: посьята, поема-лист. Наприклад вірші «Два трансатлантичні сонети», «Постскриптум».

5. Деякі жінки-авторки акцентують увагу на фізіологічних аспектах жіночого досвіду, що може включати зображення тіла, репродуктивних процесів, та інших аспектів, пов'язаних з жіночістю. У текстах Забужко маємо тілесні деталі. Наприклад «вимита шкіра» у вірші «Автопортрет без ревнощів»: «...її вимита шкіра, ряхтітиме холодом, як розтяте вранішнє яблуко». Наприклад «ніс і ясна» у вірші «Жіночий портрет зі зворотною перспективою»: «...Мужність вічно носити цей ніс, показувать ясна...». Наприклад «повіки» у вірші «Мій дім вас не любив»: «...Од Ваших слів долаючи, повіки // Здригалися – мої». Лірична героїня Забужко сприймає світ через досвід тіла .

1. У 1973 році – у видавництві «Молодь» запланована до друку перша поетична збірка Оксани Забужко «Весняна акварель». На жаль, вона отримала багато критики та принесла сім'ї Оксани Забужко репресії, після чого у її творчості був застій.

У 1985 році – надруковано книгу «Травневий іній». Це дебютна поетична збірка Оксани Забужко. В основі її назви – непоєднані смисли. Вони символізують складність внутрішнього світу ліричної героїні, його амбівалентність, яка виявляється через систему ліричних мотивів. Збірка має оригінальний хронотоп. Лірична героїня живе в календарному, історичному, особистісному, поетичному тобто творчому часі; у світовому, історичному, особистісному, біографічному і побутовому просторі. Ці просторово-часові площини об'єднані мотивами:

По-перше творчості та вільного самовираження поета.

По-друге любові й самотності жінки.

По-третє життя і смерті.

Мотив творчості та вільного самовираження поета-один із головних у збірці. Лірична героїня не задовольняється обмеженнями й поневоленням, які можуть виникати через земні пристрасті, такі як кохання, втіхи чи задоволення.

Вона прагне до вільної та незалежної експресії свого інтелекту і духу. Наприклад поезія «Автопортрет без ревнощів»:

«Благословляю жінку, що на світанку відслонить вікна в твоєму домі.

Її вимита шкіра ряхтітиме холодом, як розтяте вранішнє яблуко.

Жінку, яка безшелесно, навшпиньках пройде на кухню, поставить каву».

Лірична героїня не є типовою міською мешканкою, яка прагне до кар'єри чи професійного статусу. Вона відкриває красу і значущість повсякденних речей і деталей, що навколо неї. Її увага до таких митців як вікно та ранкова кава вказує на її здатність бачити в звичайних моментах щось важливе і глибоке.

Феміністичний підтекст поезії у збірці Оксани Забужко виявляється через конфлікт «жіночої логіки» та матеріальним комфортом або маскулінною грубістю. Лірична героїня відчуває, що чоловіче ставлення порушує її душу та самовизначення.

« Мій дід Вас не любив.

Ні, він не бив чашок.

Що Ви стискали в пальцях, мов навіки,

І не дзвенів шибками, коли, шок

Од Ваших слів долаючи, повіки

Здригалися – мої».

Лірична героїня стверджує, що дід не любив чоловіків, але не тому, що вони руйнували чашки чи ламали шибки. У стосунках чоловіка і жінки важливі духовні аспекти та емоційна глибина, незалежно від матеріального достатку.

Оксана Забужко актуалізує проблеми «жіночої логіки», складності стосунків між статями, самоідентифікації жінки.

« Мій дід був жінкою, як я й моя душа, –

А значить, знав, що треба бути милим».

Почуття любові жінки супроводжується конфліктом між почуттями і розумом. Головне для жінки – не втратити любові власної ідентичності.

« І тільки ніжний черк – і отерп по душі

Тривкіше всіх присяг, легке, як дух без тіла,
Це слово (о, замри!) – переступом межі,
Й нічого вже не бійсь, якщо – переступила....».

У збірці «Травневий іній» найбільш уживаним тропом є метафора. Завдяки їй авторка виражає зміни настрою ліричної героїні, найтонші порухи її душі. Наприклад: «грізні стіни стоять мовчазливо», «серце нудьгує і плаче воно», «гумкою місяця стерто кути».

2. У 1994 році – опублікована збірка «Автостоп». В основі назви збірки «Автостоп» хронотоний образ. Дорога, рух – головний композиційний прийом збірки. Образ дороги з одного боку реальний, фізичний, з іншого – символічний: дорога історії. Рух у минуле й майбутнє. Головні мотиви збірки:

- рефлексія над минулим і майбутнім України.
- руйнування імперії, її приреченості.

У збірці домінує національна проблематика. Оксана Забужко, прагне відродити дух нації, намагається переконати, що бездіяльність суспільства може призвести до катастрофічних наслідків.

Наприклад у вірші «Крим. Ялта. Прощання з імперією» датується 1994 роком, назва міста визначає просторовий контекст пов'язаний з розколом імперії. Авторка використовує цей культурний простір, щоб відобразити «розвалений час» та зміну епохи.

« В цім розваленім часі, весною, в приморському місті
(Де ніхто не вважа на часи, а лише – на сезони)... ».

Головною композиційною особливістю збірки «Автостоп» є складність художнього простору і часу. Вірші авторки тяжіють до культурних та природних типів простору, які впливають на мікродинаміку внутрішнього світу ліричної героїні.

Наприклад час у вірші «Розмова» відображається у зміні думок, бажань та її відчуттів. Він «ущільнюється», або стискається, що вказує на рух подій у тексті та зміну почуттів ліричної героїні. Простір же «інтенсифікується», що

означає його втягнення в рух часу і сюжету, відображаючи динаміку внутрішньої розмови.

« А втім – мовчимо. Тишина прибуває, як води,
і руки лежать на столі – мов значать поміж нами межу...

І раптом:

– Так що? Ти, здається, хотіла свободи?..

– Я чаю хотіла. А чай уже вистиг, – кажу»

3. У 2000 році опублікована збірка – «Новий закон Архімеда». У ній метафора є головний засіб образотворення у ліриці Оксани Забужко набуває символічного значення. Наприклад у вірші «Ad hominem» дим, який летить в лице як вихлоп вантажівки, може розглядатися як образ життя та його труднощів, які несе людина. Дим символізує темні аспекти життя, труднощі, негаразди, а такожплинність часу, що несе з собою зміни.

« ...Цей чорно-бурий дим, як вихлоп вантажівки,

Летів мені в лице – на всіх земних шляхах!

Якщо ти є поет, і ще до того жінка,

То здохнеш к тридцяти – якщо вдалась плоха.

А я була дитя – як всі домашні діти:

На віях і губах – тичинковий пилок...»

Феміністична проблематика лірики Забужко у збірці «Новий закон Архімеда» поглиблюються мотивами аскези, самотності та самозречення жінки, які стають передумовами для її творчості. Наприклад у вірші «Жіночий портрет зі зворотною перспективою»:

Вірш доводить, що жіноча творча аскеза може бути ще складнішою і вимагати ще більше самопожертви в порівнянні з чоловічою.

Філософські домінанти збірки «Новий закон Архімеда» заявлені через мотиви:

– гріховності людського існування «Базар на медового Спаса»;

– віри «Іще слова вологі та сирі...», смислу життя та долі людини «Самогубче дерево», «Корабель дурнів».

Філософічність обумовлює звертання поетеси до біблійних образів, які мають алюзійне наповнення.

Отже, аналіз поетичних збірок Оксани Забужко «Травневий іній», «Автостоп», «Новий закон Архімеда» засвідчує тяжіння поетеси до ускладнення внутрішнього світу ліричної героїні та відповідно мистецьких форм його вираження. Метафора як головний образотворчий засіб у збірці «Новий закон Архімеда» набуває символічного значення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агеєва В. Жіночий простір: Феміністичний дискурс українського модернізму. Київ: Факт, 2003. 320 с.
2. Агеєва В. «Світ, як він є, – не для нас, але сам собою...». Після постмодернізму?. Київ, 2012. С. 8–33. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/10934> (дата звернення: 26.09.21).
3. Агеєва В. П. Апологія модерну : обрис ХХ віку. Київ. Грані-Т, 2011. 408 с.
4. Андріяшик, О. Оксана Забужко: «Пишу для таких, як сама. Літературна Україна, 2010. С. 7.
5. Анісімова Н. П. «...Все іще можна зіграти інакше...»: театралізований «світ навиворіт» у поезії Оксани Забужко. Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Філологічні науки. Миколаїв, 2014. № 4 Вип. 4.14. С. 7–12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmduf_2014_4 (дата звернення: 26.09.23).
6. Біберова, Г. Месниця? Зрадниця? Феміністка? Міф про Клітемнестру в поезії Оксани Забужко. Слово і Час, 2006. № 6. С. 53– 63.
7. Болюк, О. Покращити наш світ : урок-психологічне дослідження за повістю О. Забужко «Казка про калинову сопілку» в 11 класі. Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах, 2010. № 4. С. 46–50. 82
8. Брега Л. Гендерна природа психологізму у творах О. Забужко та О. Токарчук: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.05. Бердянськ, 2016. 20 с.
9. Борисюк І. Міф творення в поезії Оксани Забужко. Мандрівець. 2015. № 1. С. 57–61. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mandriv_2015_1_13 (дата звернення: 26.08.23).
10. Великодна Г. Образ дзеркала і його хронотопічні інваріанти у ліриці Оксани Забужко. Науковий вісник Миколаївського державного університету: зб. наук. праць. Сер.: Філологічні науки, 2009. Вип. 22. С. 30-36.

11. Великодна Г. Особливості ліричного хронотопу в поетичній творчості Оксани Забужко. Літературознавчі опубліковані: праці молодих учених, 2009. Вип. 15. С. 191-195.
12. Великодна Г. Своєрідність хронотопічної образності у збірці «Автостоп» Оксани Забужко. Історико-літературний журнал, 2007. Вип. 14. С. 267-275. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/1785>(дата звернення: 02.08.2023).
13. Вісич О. Поезія Оксани Забужко «Задзеркалля: пані Мержинська»: драматизація мета тексту. Волинь філологічна: текст і контекст : зб. наук. пр. Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Ін-т філології та журналістики. Луцьк, 2016. Вип. 22 : Універсум Лесі Українки. С. 391–399. URL: <http://esnuir.eenu.edu.ua/handle/123456789/12660> (дата звернення: 29.06.23).
14. Герльт Є. Польові дослідження націоналістичного дискурсу : випадок О Забужко. С. 291–296. URL: https://uamoderna.com/images/archiv/14/17_UM_14_Diskusii_Gerlt.pdf (дата звернення: 03. 06. 2023).
15. Голік С. Інтертекстуальність поезії Оксани Забужко. Магістерські студії. Альманах. Вип. 20. Херсон: ХДУ, 2020. С. 50.
16. Головань Т., Поліщук О. Відділ української літератури ХХ століття та сучасного літературного процесу. Слово і Час, 2016. № 11. С. 16–19.
17. Голобородько Я. Між романом та есеєм. Оксана Забужко. Українська мова та література, 2009. Ч. 9 (бер.). С. 6–7.
18. Голобородько Я. Сексментальна траєкторія Оксани Забужко. Слово і Час, 2009. № 12. С. 74–79.
19. Грачова Т. Феномен поетичного мислення О. Забужко у контексті постмодерного літературного простору. Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства : зб. наук. пр. М-во освіти і науки, культури та спорту України, Держ. вищ. навч. закл. «Ужгородський національний університет». Ужгород, 2011. Вип. 16. С. 84–86.

20. Грищенко О. В. Крізь простори часу: до проблеми історичної пам'яті в романі «Музей покинутих секретів» О. Забужко. Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Філологічні науки, 2013. Вип. 4.12. С. 55—59.
21. Даниліна О. В. Автобіографія як метажанр у творчості О Забужко. Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки, 2013. № 3. С. 52–59. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_fi_2013_3_12 (дата звернення: 03. 06. 2023).
22. Дорошук Н. П. «Кассандра» Лесі Українки – «Клітемнестра» Оксани Забужко: спроба діалогу. Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. Серія : Філологічні науки. Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк, 2012. № 12 : Філологічні науки : Літературознавство. С. 35–40.
23. Жук О. Секрети Забужко: відома письменниця презентувала сімейну сагу про любов і бойові стежки УПА. Україна молода, 2009. С. 2.
24. Забужко О. «Травневий іній»: збірка поезій. Київ. Факт, 1985. 124 с.
25. Забужко О. Інопланетянка: Нефантастична повість. Сестро, сестро. Київ : Факт, 2003. С. 136–228.
26. Забужко О. Notre Dame d'Ukraine: Українка в конфлікті міфологій. Київ. Факт, 2007. 640 с.
27. Забужко О. Апологія поезії в кінці ХХ ст. Хроніки від Фортінбраса : вибрана есеїстика 90-х. Київ. Факт, 2001. С. 32–48.
28. Забужко О. Вчімося само захищатися. Демократична Україна, 2014. С. 11.
29. Забужко О. Дар маргінальності. Березіль, 2003. № 3–4. С. 144–156.
30. Забужко О. Друга спроба : вибране. Київ. Факт, 2005. 317 с.
31. Забужко О. Жінка-автор у колоніальній культурі. Українська мова та література, 2003. № 10. С. 9-11.
32. Забужко О. Книжка має стільки версій, скільки людей її прочитало. Демократична Україна, 2010. С. 19.

33. Забужко О. Країну врятують конструктивні громадянські рухи знизу. День, 2012. С. 21.
34. Забужко О. С. Автостоп: поезії. Київ. : Український письменник, 1994. 95 с.
35. Забужко О. С. Диригент останньої свічки : поезії. Київ : Рад. письменник, 1990. 144 с.
36. Забужко О. С. Новий закон Архімеда : вибр. Вірші. Харків : Акта, 2000. 250 с.
37. Забужко О. Шевченків міф України. Спроба філософського аналізу. Київ. Факт, 2001. 160 с.
38. Забужчин «Ангел» : Письменниця отримала у Польщі престижну премію за «Музей покинутих секретів». Україна молода, 2013. С. 3.
39. Задорожна О. Україна та жінка як ключові образи художньоінтелектуальної реальності Оксани Забужко-постмодерніста: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01 – українська література. Київ, 2013. 18 с.
40. Залізник Б. Оксана Забужко: «Виграють ті, хто скерований на стаєра». Слово Просвіти. 2014. 18- 24 верес. (ч. 37). С. 9.
41. Зборовська Н. «Наша Пані» Леся Українка у тлумаченні Оксани Забужко (інтелектуальні парадокси культурного фемінізму). Слово і час, 2007. № 9. С. 69-73.
42. Зборовська Н. Феміністичні роздуми. На карнавалі мертвих поцілунків. Львів : Літопис, 1999. 236 с.
43. Зозуля О. Багатокомпонентні оказіоналізми в поезії Оксани Забужко. Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. пр. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т філології. Київ, 2010. Вип. 30. С. 419–423. URL: [http://philology.kiev.ua/library/zagal/Movni_i_konceptualni_2010_30/419_423.p df](http://philology.kiev.ua/library/zagal/Movni_i_konceptualni_2010_30/419_423.pdf) (дата звернення: 26.08.23).
44. Кизима Т. Демоніми як виразники концепту жінка в поетичній мові Оксани Забужко. Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. пр. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т філології. Київ, 2011. 86 Вип. 36. С. 423–

427. URL: http://philology.kiev.ua/library/zagal/Movni_i_konceptua_lni_2011_36/423_427.pdf (дата звернення: 26.03.23).

45. Кизима Т. П. Мовний образ часу в поезії Оксани Забужко. Матеріали студент. наук. конф. філол. ф-ту «Спочатку було слово», 18 квіт. 2006 р., м. Харків. Харків, 2006. С. 33–34. URL: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/6177> (дата звернення: 22.03.18).

46. Кіліна О. В. Біблійні мотиви в поезії Оксани Забужко. II Всеукр. студент. наук.- практик. конф. «Пріоритети сучасної філології: теорія і практика». Полтава, 2009. С. 103–105. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/4228> (дата звернення: 10.08.23).

47. Кметь В. Фольклорні мотиви у творчості Оксани Забужко. Четверті всеукраїнські наукові фольклористичні читання, присвячені професору Лідії Дунаєвській. Київ, 2010. С. 234–242.

48. Корольова В. В. Кольорова синестезія в поезіях Оксани Забужко. Лексикограматичні інновації у сучасних слов'янських мовах : VI Міжнар. наук. конф. Дніпропетровськ, 22–23 квіт. 2013. С. 135 – 137. URL: <http://uapryal.com.ua/wpcontent/uploads/2013/04/Innovatsii2013.pdf#page=135> (дата звернення: 15.08.23).

49. Косинська Ю. Оксана Забужко : Без інтелектуального хребта будемо бабратися в тому самому болоті. Україна молода, 2009. С. 18–19.

50. Левчук Ю. О. Міфологізм як метод інтерпретації античного сюжету у творчості Лесі Українки та Оксани Забужко. Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. Серія: Філологічні науки. Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк, 2012. № 12: Філологічні науки : Літературознавство. С. 77–82.

51. Лимаренко, Т. Лірична героїня прози Оксани Забужко: психоаналітика образу. Вивчаємо українську мову та літературу, 2005. № 31. С. 25–31.

52. Лобовик І. Диригент останньої свічки. Вітчизна, 1992. № 2/3. С. 149–154.

53. Медведєва Ю. Зима як маркер пори року та внутрішнього стану ліричного героя (на матеріалі збірки Оксани Забужко «Друга спроба»). URL: masters.kubg.edu.ua/index.php/gi/article/download/132/166. (дата звернення: 20.07.23).
54. Мислива В. Інтертекстуально-феміністична комунікація життя та творчості Сільвії Плат і Оксани Забужко. Наукові записки, 2012. Вип. 28. С. 157-166.
55. Мислива В. Паратекстуальні елементи у творчості Оксани Забужко. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/6915/1/Вікторія%20Мислива> (дата звернення: 22.07.23).
56. Міняйло Т. Поетична творчість Оксани Забужко. Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень. М-во освіти і науки України, Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Наук. т-во студентів і аспірантів. Луцьк, 2011. Т. 2. С. 47–48.
57. Офіційна сторінка Оксани Забужко. URL: <http://zabuzhko.com/ua/poetry/dyptyx.htm> (дата звернення: 22.07.23).
58. Павличко С. Виклик стереотипам : нові жіночі голоси в сучасній українській літературі. Фемінізм. Київ : Основи, 2002. С. 181-187.
59. Павлюк П. «Мене сестриця з світу згубила...» : Фольклорна основа «Казки про калинову сопілку» Оксани Забужко. Українська мова та література, 2007. Ч. 2-4. С. 68–70.
60. Пашник О. Трансцендентність як основа буття в ліриці О. Забужко. Вісник Запорізького нац. ун-ту. Філологічні студії. Запоріжжя, 2001. № 4. С. 102–106. URL: <https://bit.ly/2pF7BHR> (дата звернення: 22.07.23).
61. Рижкова Г. Жанрова природа прозопису Оксани Забужко. Українська література в загальноосвітній школі, 2008. № 3. С. 28–32.
62. Таран Л. Жіночий простір: витворення цілісності : «Інопланетянка» Оксани Забужко. Березіль, 2005. № 12. С. 165–176.

63. Тарасова Н., Люлька В. «Жіночність» як один із провідних концептів у поезії О. Забужко. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fil_Nauk_2014_17_7. (дата звернення: 22.07.23).
64. Терен Т. Під крилом «Ангелуса». Слово Просвіти, 2013. 24-30 жовт. (Ч. 42). С. 15.
65. Ткач Л. Літературно-писемна традиція як джерело лексико-стильових інновацій Оксани Забужко. Урок української. 2003. № 8-9. С. 20–23.
66. Ушкалов Л. Дзеркала Оксани Забужко. URL: <http://www.bookland.com/download/8/83/83278/sample.pdf> (дата звернення: 22.07.23).
67. Цимбалюк М. Ткаля національної пам'яті. Слово Просвіти, 2013. 21-27 лют. (Ч. 8). С. 13.
68. Чередник Л. Трансформація образу Офелії у поезії Оксани Забужко. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філологія. 47, 2016. Вип. 14. С. 51-57.
69. Шаф О. Лірика Оксани Забужко: альтернативна культурна версія. Дивослово, 2015. № 6. С. 47–51.
70. Шерех Юрій. Третя сторожа: Література. Мистецтво. Ідеології. Київ. Видавництво художньої літератури «Дніпро», 1993. 59 с.